

Dr. RÉTI Mária, PhD
egyetemi docens
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Dr. Mária RÉTI
Universität Dozentin
Eötvös Loránd Universität

A magyar szövetkezeti jogról

Über das ungarische Genossenschaftsrecht

1. Bevezetés

A magyar szövetkezeti jognak nagy hagyománya van. A magyar gazdasági és társadalmi körülmények, melyek a magyar szövetkezeti jog fejlődéséhez vezettek bizonyos jelentős jegyekben hasonlítanak Európa nyugati régiójának társadalmi és gazdasági viszonyaihoz.

A fent nevezett körülmények átfogó elemzése által a következő állítások rögzíthetők. A XIX. század második felében az európai és a magyar gazdaság fejlődéstörténetét tekintve lényeges változások zajlottak le. E körben meg kell azonban jegyezni, hogy a magyar gazdasági és társadalmi viszonyok fejlődése nem volt olyan gyors és hatékony, mint Európa nyugati részén.

Az ipari forradalom, a szabadversenyes kapitalizmus a korábbi piaci szereplőknek kiegyensúlyozott piaci pozíciót és azzal összefüggésben megfelelő társadalmi státuszt, valamint védelmet nyújtó korporatív kötelékeket felbontotta. A piac szereplői különösen a kis- és középtőkével rendelkezők a piaci helyzetük megőrzése miatt, az egyéni elszigeteltségből kitorve kénytelenek voltak egymással szervezeten társulni, illetve szövetkezni. A gazdasági természetű változások okszerűen lényeges változást eredményeztek az európai társadalom tekintetében is. A társadalom erőteljesen átalakult. Az átalakulás fő jellemvonása az volt, hogy a társadalom széles rétegeinek bizonytalanná vált korábbi státusza, továbbá egyre növekedett a munkások, az elszegényedett társadalmi csoportok száma. Az ekkori európai

1. Einführung

Das ungarische Genossenschaftsrecht hat eine große Tradition. Die ungarischen wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Umstände – die zur Entwicklung des ungarischen Genossenschaftsrechts führten – ähnelten sich in gewissen bedeutenden Merkmalen zur gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Verhältnisse von Europa's westlichen Regionen.

Durch eine umfassende Analyse der oben genannten Umstände können die folgenden Behauptungen gelegt werden. In der zweiten Hälfte des XIX. Jahrhunderts hatten in der europäischen und auch in der ungarischen ökonomischen Entwicklungsgeschichte wesentliche Veränderungen stattgefunden. In diesem Bereich muss es aber bemerkt werden, dass die Entwicklung der ungarischen wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Verhältnisse nicht so schnell und effizient als im westlichen Teil von Europa war.

Die industrielle Revolution hat die ausgeglichene wirtschaftliche Position der früheren Marktteilnehmer und in Zusammenhang damit, ihren entsprechenden gesellschaftlichen Status sowie die Schutz gebende korporative Bande annulliert. Die Marktteilnehmer, insbesondere die klein- und mittelständischen Unternehmen waren gezwungen, aus ihrer Isolation auszubrechen und sich miteinander organisiert zusammenzuschließen, beziehungsweise zu kooperieren, um ihre wirtschaftliche Position zu bewahren. Die wirtschaftlichen Veränderungen führten auch in der europäischen Gesellschaft zu bedeutenden Veränderungen. Die Gesellschaft hat sich massiv verwandelt. Die Hauptmerkmale der Verwandlung waren, dass der frühere Status von einer breiten Schicht der Gesellschaft ungewiss wurde und

társadalmak eme meghatározó jellemvonására tekintettel a szociális kérdés a korabeli gondolkodók szellemiségi irányzatok középpontjában állt, függetlenül a szellemiségi irányzatok képviselőinek világnézeti szemléletétől.

Az áttekintett folyamatok következményeként Európában alkották meg Európában a szövetkezeti törvényeket. Az európai szövetkezeti jog alapjai ebben az időben kerültek lefektetésre. Az európai szövetkezeti szabályozások, így különösen az 1889-ben hatályba lépett német szövetkezeti törvény, továbbá az 1873-ban hatályba lépett osztrák szövetkezeti törvény, de az 1898-ban hatályba lépett magyar szövetkezeti törvény is a szövetkezetet olyan jogintézményként definiálták, amely Janus-arcú, tehát alapítói körének célkitűzései vegyes motiváltságúak, azaz a szövetkezet nem kizárólag vagyoni előnyöket, hanem társadalmi státuszbeli előmenetelt is biztosít tagjai számára. Ez az a lényeges jellemvonás, amely a szövetkezet természetét közgazdasági, jogi, szociológiai vonatkozások tekintetében is meghatározza.

A gazdasági szempontok mellett, illetve azok következményeként a szövetkezetnek speciális társadalmi és szociológiai jelentősége van. A szövetkezet társadalmi/ szociológiai hivatásának lényegéről megállapítható, hogy a szövetkezet a társadalom jelentős anyagi erővel nem rendelkező csoportjainak, különösen a munkások/alkalmazottak rétegének a társadalmi státuszát megerősítve, kulturális-szellemiségi előmenetelt, ezzel egyidejűleg a morális értékek tekintetében stabilitást biztosítson. Az úgynevezett társadalmi középosztálynak pedig a pozíciójuk biztonságát, illetve annak megerősödését, kiegyensúlyozott életvitelt hivatott garantálni a szövetkezet. A társadalmi csoportok anyagi helyzetétől függetlenül tehát általában véve a szövetkezet azokra az emberi alapértékekre, így például az önbecsülésre, a takarékosagra, a szorgalomra, a tisztességre, a szolidaritásra támaszkodik, amelyeknek a fontossága, közösség szervező és nem utolsó

zusätzlich die Zahl der Arbeiterschicht und der ärmlicheren Gesellschaftsgruppen stieg. Hinsichtlich dieser bedeutenden Merkmale der zeitgenössischen europäischen Gesellschaften, standen die sozialen Fragen im Mittelpunkt der damaligen Denker und der ideologischen Auffassungen, unabhängig von ihrer Weltanschauung.

Als Folge der vorher übersehenen Vorgänge wurden die europäischen Genossenschaftsgesetze festgelegt. Die Fundamente des europäischen Genossenschaftsrechts wurden in dieser Zeit ausgearbeitet. Die europäischen Genossenschaftsregelungen, besonders das im Jahre 1889 in Kraft getretene deutsche Genossenschaftsgesetz, sowie das im Jahre 1873 in Kraft getretene österreichische Genossenschaftsgesetz, und auch das im Jahre 1898 in Kraft getretene ungarische Gesetz über die Genossenschaften, definieren die Genossenschaft als eine 'janusköpfige' Organisation. Diese Behauptung bedeutet, dass die Zielsetzungen der Gründer gemischte Motivationen haben, also die Genossenschaft sichert den Mitgliedern nicht nur finanzielle Vergünstigungen sondern auch gesellschaftlichen Fortschritt. Dieses wesentliche Merkmal definiert das wirtschaftliche, juristische und soziologische Wesen der Genossenschaft.

Neben den wirtschaftlichen Aspekten, bzw. von der Folge deren hat die Genossenschaft einen speziellen gesellschaftlichen und soziologischen Beruf auch. Es kann behauptet werden, dass die Genossenschaft den Status der gesellschaftlichen Gruppen, die über wesentliche finanzielle Kraft nicht verfügen, also besonders die Arbeiterschicht – verstärkt, und dadurch ihnen kulturellen-intellektuellen Fortschritt, bzw. moralische Stabilität gleichzeitig sichert. Für den sogenannten gesellschaftlichen Mittelstand garantierte die Genossenschaft die Sicherheit und die Verstärkung seiner Position, bzw. eine ruhige Lebensführung. Unabhängig von der finanziellen Lage der verschiedenen gesellschaftlichen Gruppen stützte sich die Genossenschaft auf menschliche Grundwerte, wie zum Beispiel Selbstachtung, Sparsamkeit, Fleiß, Ehre und Solidarität, deren gemeinschaftbauende und gemeinschaftverhaltende Kraft unbestreitbar war, wie heute auch ist. Diese Werte

sorban közösség megtartó volta elvitathatatlan volt, és az ma is. Ezek az értékek alapozták meg a XIX. századtól folyamatosan a szövetkezetek társadalmi rendeltetését és ezek az értékek biztosítják a jelenlegi kiemelt szerepüket a szociálpolitikai kérdések megoldásánál, a szociális integráció, a társadalmi kohézió megteremtésénél nálunk és nemzetközi viszonylatban is. A társadalmi közállapotokat tükröző politikai szféra normáira a szövetkezetek azon jellemvonásai, mint például az önkormányzatiság, demokratikus önzagazgatás ugyancsak jótékony hatással vannak. Ez a társadalmi hivatás egyáltalán nem anulálja azonban a szövetkezet gazdasági hivatását. A szövetkezet alapítás fő motivációja az, hogy a tagjainak anyagi erejét növelje, és a piac azon szereplőivel szemben, akik jelentős tőkeerővel rendelkeznek, védelmet, biztonságot nyújtson. Lényeges azonban, hogy a szövetkezetnek a gazdasági célja nem hordozza a nyereszkesedésre, a spekulációra való törekvés szándékát. A gazdasági cél maga is megkülönbözteti¹ a szövetkezetet a gazdasági/ kereskedelmi társaságoktól, amelyek esetében a nyereszkesedési szándék a gazdasági cél eleme.²

Összefoglalóan megállapítható, hogy a szövetkezet mint jogintézmény leginkább a kis és közepes méretű piaci szereplők – tehát a társadalom középrétegének az igényeit elégíti ki megfelelően. Végül soron ez az objektív körülmény vezettet a magyar és az európai szövetkezeti jognak³ a dogmatikai fejlődéséhez és eredményes alkalmazásához a gyakorlatban.⁴ Mindazonáltal a szövetkezet a korabeli ideológiai áramlatoknak is a középpontjában állt.

Az elmúlt másfél évszázadban a szövetkezet sajátos természetére és komplex célkitűzésére visszavezethetően az európai és az Európán túli gazdaságok és társadalmak meghatározó területein alapvető jogintézménnyé vált.

A főbb gazdasági szektorokat kiemelve, meg kell említeni a kereskedelem szektorát, e területen a fogyasztási szövetkezeteket illetően, a pénzügyi bankszektor, e körben a hitelszövetkezeteket, a

begründeten die gesellschaftliche Funktion der Genossenschaften von dem XIX. Jahrhundert an, bzw. sie sichern die heutige ausgesetzte Rolle der Genossenschaften an der Lösung sozialpolitischer Fragen, sowie an der Erschaffung der sozialen Integration und der gesellschaftlichen Kohäsion in ungarischen und in internationalen Relation auch. Auf die im Allgemeinen geltenden politischen Normen, die die sozialen Umstände wieder spiegeln, haben die Kennzeichen der Genossenschaft – wie zum Beispiel Autonomie, und demokratische Selbstverwaltung – ebenfalls eine bedeutende Wirkung. Aber dieser gesellschaftliche Beruf der Genossenschaft annulliert ihre wirtschaftliche Bedeutung überhaupt nicht. Die Hauptmotivation der Genossenschaftsgründung ist, die finanzielle Kraft der Mitglieder zu vergrößern, und gegenüber jene Charaktere des Marktes, beträchtliche Kapitalmacht haben, sowie Schutz und Sicherheit zur Verfügung stellen. Es ist aber ein wesentliches Merkmal, dass die Genossenschaften nach Spekulation nicht streben. Selbst das wirtschaftliche Ziel unterscheidet¹ die Genossenschaft von den kommerziellen Gesellschaften, weil die Spekulation in Beziehung auf die erwähnten Gesellschaften ein wirtschaftliches Ziel ist.²

Zusammenfassend kann es deklariert werden, dass die Genossenschaft als Rechtsinstitut am meisten für die Ansprüche der Mittel- und Klein Marktteilnehmer – also für die mittelständigen gesellschaftlichen Gruppen – entsprechend war. Letztendes zögte dieser objektive Umstand dogmatische Entwicklung und erfolgreiche Verwendung in der Praxis des ungarischen und europäischen Genossenschaftrechts.³ Immerhin stand die Genossenschaft im Focus der zeitgenössischen ideologischen Aspekten.⁴

Während der letzten 150 Jahre, wurde die Genossenschaft wegen ihren spezifischen Eigenschaften und komplexen Zielsetzungen zum grundlegenden Rechtsinstitut der europäischen wie der ungarischen und außereuropäischen Wirtschaften und Gesellschaften.

Die Hauptwirtschaftssektoren hervorgehoben müssen folgende erwähnt werden: der Handel, und innerhalb dessen die Konsumgenossenschaften, sowie der finanziellen Banksektor. Inner-

bankszövetkezeti rendszereket, a takarékszövetkezeteket valamint a mezőgazdaság, élelmiszeripar szektorában az agrár-marketing-szövetkezeteket, a szolgáltatás szektorában pedig például a lakásszövetkezeteket.

2. A magyar szövetkezeti jog fogalma

A magyar szövetkezeti jog fogalmát *Galovits Zoltán*⁵ a következőképpen határozta meg:

„A magyar szövetkezeti jog azon különös jogszabályok összessége, a melyek a szövetkezetek alapítását, szervezetét és felosztását, a szövetkezetnek a tagokhoz és harmadik személyekhez, valamint a tagoknak a szövetkezet hitelezőjéhez való jogviszonyait a magyar korona összes országaiban szabályozzák.”

A szövetkezeti jog meghatározására nézve ezt a definíciót kiindulópontként kezeljük, azzal hogy értelemszerűen az archaizáló vonatkozásaitól az 1947-et követő és a jelenkori szabályozás elemzésénél is el kell tekinteni.

A Galovits-féle definíció lényegében két fundamentális értékű jogszabályra támaszkodva nyert megfogalmazást. Arról van szó ugyanis, hogy az 1947 előtti szövetkezeti szabályozás alapvetően a Kereskedelmi Törvény-könyvben (1875. évi XXXVII.) foglalt rendelkezésekre épült. A Kereskedelmi Törvényben – továbbiakban KT – megalkotott szövetkezeti szabályozás mellett alapvetően lényeges 'A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről' szóló 1898. évi XXIII. törvény – továbbiakban Szövetkezeti Törvény. A definíció e két jogszabályra támaszkodik alapvetően.

3. A magyar fejlődéstörténeti periódusokról általában

A magyar szövetkezeti szabályozás és szövetkezeti

halb des Banksektors müssen die Kreditgenossenschaften, die bankgenossenschaftlichen Systeme, und die Spargenossenschaften, beziehungsweise im Landwirtschaftssektor und der Nahrungsmittelindustrie die Agrar-Marketing Genossenschaften und im Dienstleistungssektor die Wohnungsgenossenschaften erwähnt werden.

2. Der Rechtsbegriff des ungarischen Genossenschaftsrechts

Die Definition des ungarischen Genossenschaftsrechts legte Zoltán Galovits⁵ auf folgende Weise fest:

„Das ungarische Genossenschaftsrecht ist die Gesamtheit von speziellen Rechtsnormen, die die Gründung, die Organisation und die Auflösung der Genossenschaften, das Rechtsverhältnis zwischen den Mitgliedern und dritten Personen, sowie zwischen den Mitgliedern und genossenschaftlichen Gläubigern in allen Ländern der ungarischen Krone regeln.“

Diese Definition wird als Ausgangspunkt gehandhabt in Beziehung auf die Bestimmung des Genossenschaftsrechts, aber natürlich muss es von den archaischen Aspekten bei der Analyse der nach 1947 geltenden und der heutigen Regelungen abgesehen werden.

Bei der Feststellung der Definition stützte sich Galovits auf zwei fundamentale Rechtsnormen. Es handelt sich darum, dass die Genossenschaftsregelung vor 1947 auf die Bestimmungen des Handelsgesetzes (Gesetz Nr. XXXVII von 1875) basiert. Neben der genossenschaftlichen Regelung im Handelsgesetz – in den Weiteren HG – ist das schon erwähnte Gesetz über die wirtschaftliche- und gewerbliche Kreditgenossenschaften (Gesetz Nr. XXIII von 1898) – in Weiteren Genossenschaftsgesetz – auch eine grundlegende Rechtsquelle. Die Definition lehnt sich an diese zwei Rechtsnormen.

3. Über die ungarischen entwicklungsgeschichtlichen Perioden im Allgemeinen

Die entwicklungsgeschichtlichen Perioden der un-

jog fejlődéstörténeti periódusairól nincs egybehangzó álláspont. Domé Györgyné és Veres József professzorok a szövetkezetek történelmi távlatú szabályozását elemző munkáiban a magyar fejlődéstörténetet illetően több korszakot különböztet meg, a korszakokon belül pedig szakaszokat különít el. E területen Domé Györgyné és Veres József elemzéseire támaszkodunk azzal, hogy megjegyezzük, hogy a szakirodalom a fejlődéstörténeti állomások, illetőleg időszakok tekintetében nem teljes körűen egybehangzó.

A szövetkezeti szabályozás első fejlődéstörténeti korszaka az 1875 és az 1948 közötti időintervallumra tehető. Ez a korszak két szakaszra különíthető el, az első szakasz az 1875-1897 közötti időszak, a második pedig a 1898-1946 közötti időszak. E korszak a magyar szövetkezeti szabályozás viszonylatában meghatározónak tekinthető. A szövetkezeti jog doktrinális szabályozását a gyakorlat, a gazdaság fejlődése kényszerítette ki hasonlatosan az európai viszonylathoz. A szövetkezeti jogviszonyok első rendszerezett szabályait, az erőteljes német hatásra megalkotott 1875. évi XXXVII. törvények, a 'Kereskedelmi Törvény' tartalmazta. (a továbbiakban: Kereskedelmi Törvény)

A magyar Kereskedelmi Törvény a német szabályozási felfogást mintáértékűnek tekintette, így a német jogalkotás erőteljes hatására – érdemes áttekinteni a magyar szövetkezeti törvény részletes elemzése előtt néhány rendelkezést az akkori német törvényből,⁸ különösen a fogalomra és a vagyoni jogi előírásokra vonatkozóakat. A birodalmi törvény a következő szövetkezeti fogalmat tartalmazza: „Azok a le nem zárt taglétszámmal rendelkező társaságok, melyek a tagok keresetének vagy gazdaságának támogatását közös üzleti üzemben keresztül célozzák meg (szövetkezetek), nevezetesen: 1. előlegezési- és hitelegyesületek, 2. nyersanyag közös beszerzésére alapított egyesületek, 3. mezőgazdasági és ipari termékek közös értékesítésére létrejött egyesületek, (Értékesítőszövetkezetek, raktáregyesületek), 4. termékeket előállító és közösségi számlára értékesítő egyesületek (Termelőszövetkezetek) 5. élelmiszer és egyéb gazdasági szükségletek vásárlása nagytételben és árusítása kistételben (Fogyasztási

garischen Genossenschaftsregelung und des Genossenschaftsrechts wurden nicht übereinstimmend festgelegt. Die Professoren, Mária Domé und József Veres⁷ unterscheiden in ihren Analysen bezogen auf die ungarische Entwicklungsgeschichte mehrere Perioden, bzw. sie teilen die Perioden in Entwicklungsphasen. Auf diesem Gebiet werden ihre Analysen verwendet mit der Bemerkung, dass bezüglich der entwicklungsgeschichtlichen Stationen, bzw. Perioden die Fachliteratur nicht ganz übereinstimmend ist.

Die erste Etappe der Genossenschaftsregelung dauerte von 1875 bis 1948, diese kann in zwei Entwicklungsphasen geteilt werden. Die erste Phase dauerte von 1875-1897, über die zweite Phase spricht man von 1898 bis 1946. Diese Periode wird hinsichtlich der ungarischen Genossenschaftsregelung für wesentlich gehalten. Die Praxis und die wirtschaftliche Entwicklung führten bei uns wie in anderen europäischen Ländern zwangsweise zur doktrinalen Regelung des Genossenschaftsrechts. Die erste systematische Regelung der genossenschaftlichen Rechtsverhältnisse beinhaltete das auf starken deutschen Einfluss erschaffene „1875: XXXVII. Gesetzartikel das Handelsgesetz“ (im Weiteren: Handelsgesetz).

Das ungarische Handelsgesetz hielt die deutsche Regelungsauffassung für Muster, so wegen der kraftvollen Wirkung der deutschen Gesetzgebung lohnt es sich vor der detaillierten Analyse des ungarischen Genossenschaftsgesetzes einige Bestimmungen insbesondere Rechtsbegriff und vermögensrechtlichen Vorschriften des damaligen deutschen Genossenschaftsgesetzes⁸ zu übersehen. Das Reichsgesetz enthält die Definition der Genossenschaft folgendermaßen: „§ 1. Gesellschaften von nicht geschlossener Mitgliederzahl, welche die Förderung des Erwerbes oder der Wirtschaft ihrer Mitglieder mittelst gemeinschaftlichen Geschäftsbetriebes bezwecken (Genossenschaften), namentlich: 1. Vorschuß- und Kreditvereine, 2. Rohstoffvereine, 3. Vereine zum gemeinschaftlichen Verkaufe landwirtschaftlicher oder gewerblicher Erzeugnisse (Absatzgenossenschaften, Magazinvereine), 4. Vereine zur Herstellung von Gegenständen und zum Verkaufe derselben auf gemeinschaftliche Rechnung

egyesületek), 6. mezőgazdasági vagy ipari termékek beszerzésére és azok közös felhasználására létrejött egyesületek, 7. lakásépítő egyesületek, a törvény értelmében 'bejegyzett szövetkezet' jogait szerzik meg."

A német birodalmi törvény szövetkezeti definíciója után szükséges még a vagyoni viszonyokról szóló rendelkezéseket idézni: „19. § Az üzleti évben, a mérleg elfogadásával képződött nyereséget és veszteséget a szövetkezet tagjai között fel kell osztani. A felosztás az első üzleti évben a szövetkezeti tagok üzletrészeikre szolgáltatott pénzbetétei mértékében történik, a továbbiakban pedig a tagok üzleti vagyoni illetőségének mértéke szerint, amely a megelőző üzleti év nyereséghez történő hozzáírás vagy a veszteségből történő levonás után kerül meghatározásra. A nyereséghez történő hozzáírás az üzletrész mértékéig történik. Az alapszabály eltérő mértéket is meghatározhat a nyereségfelosztásra, illetve a veszteségviselésre. A veszteség által lecsökkent üzleti vagyoni illetőség ismételt kiegészítése nem történhet a nyereség kifizetésének a terhére."

Jellemzője volt ennek a periódusnak, hogy szövetkezetalapítások a szabályozás megalkotása előtt már megtörténtek. Ebben a korszakban lépett hatályba a gazdaságban meghatározó szövetkezeti típusra nézve az 1898. évi XXIII. törvény,⁹ amely a gazdasági és ipari hitelszövetkezetek működését a Kereskedelmi Törvény szabályai mellett rendezte. A Kereskedelmi Törvény és a Szövetkezeti Törvény elemzésére visszatérünk. Más szövetkezeti ágazatokra nézve a Tanácsköztársaságot követően több törvénycikk jelent meg.¹⁰

A magyar szövetkezeti szabályozás eme első

(Produktivgenossenschaften), 5. Vereine zum gemeinschaftlichen Einkaufe von Lebens- oder Wirtschaftsbedürfnissen im Großen und Ablaß im Kleinen (Konsumvereine), 6. Vereine zur Beschaffung von Gegenständen des landwirtschaftlichen oder gewerblichen Betriebes und zur Benutzung derselben auf gemeinschaftliche Rechnung, 7. Vereine zur Herstellung von Wohnungen, erwerben die Rechte einer 'eingetragenen Genossenschaft' nach Maßgabe dieses Gesetzes."

Nach der Definition der Genossenschaft laut des deutschen Reichsgesetzes muss noch die Bestimmung über die Vermögensverhältnisse in der Genossenschaft zitiert werden. „§ 19. Der bei Genehmigung der Bilanz für die Genossen sich ergebende Gewinn oder Verlust des Geschäftsjahres ist auf diese zu vertheilen. Die Vertheilung geschieht für das erste Geschäftsjahr nach dem Verhältniß ihrer auf den Geschäftsantheil geleisteten Einzahlungen, für jedes folgende nach dem Verhältniß ihrer durch die Zuschreibung von Gewinn oder die Abschreibung von Verlust zum Schlusse des vorhergegangenen Geschäftsjahres ermittelten Geschäftsguthaben. Die Zuschreibung des Gewinns erfolgt solange, als nicht der Geschäftsantheil erreicht ist. Das Statut kann einen anderen Maßstab für die Vertheilung von Gewinn und Verlust aufstellen, sowie Bestimmung darüber treffen, inwieweit der Gewinn vor Erreichung des Geschäftsanteils an die Genossen auszuzahlen ist. Bis zur Wiederergänzung eines durch Verlust verminderten Guthabens findet eine Auszahlung des Gewinns nicht statt."

Es war eine Charakteristik dieser Periode, dass die Genossenschaftsgründungen schon vor der Ausgestaltung der Regelung bedeutend waren. In dieser Periode wurde das Gesetz über die wirtschaftliche und gewerbliche Kreditgenossenschaften (G. A. XXIII: 1898) in Kraft gesetzt,⁹ das die Wirtschafts- und Industrie-Genossenschaften gemeinsam mit dem Handelsgesetz regelte. Bezüglich anderer Genossenschaftszweige erschienen mehrere Artikel nach der Zeit der Räterepublik.¹⁰

In dieser ersten Epoche der ungarischen

fejlődéstörténeti korszaka az, amikor különösen Nagy Ferenc¹¹ és Kuncz Ödön¹² munkájának eredményeként kimagasló szakmai színvonalú egységes szövetkezeti törvényjavaslatok készültek. Nagy Ferenc három önálló szövetkezeti törvényjavaslatot készített el (1894-ben, 1898-ban és 1904-ben) míg Kuncz Ödön hat tervezetet munkált ki (1921-ben, 1926-ban, 1934-ben, 1935-ben, 1945-ben, 1946-ban). Thiring Lajos Kuriai tanács elnök az I. Világháború időszakában szintén elkészített egy szövetkezeteket szabályozó tervezetet, majd 1944-ben Szundy Károly dolgozott ki egy átfogó, 14 fejezetre tagolt, önálló szövetkezeti törvénytervezetet.

A második fejlődéstörténeti korszak 1947-1989 közötti időintervallum. Ez a korszak két fejlődéstörténeti szakaszra tagolható, az első 1947-1961 közötti, a második az 1962-1989 közötti időintervallum. Ennek a fejlődéstörténeti korszaknak a jellemzője az, hogy Magyarországon az 1945-öt követő politikai változások eredményeképpen az úgynevezett direkt gazdasági irányítási rendszer került bevezetésre.¹³

A magyar jogalkotást, ezen belül a szövetkezetek szabályozását a legteljesebb mértékben áthatotta a politikai ideológia szellemisége, az állam központi irányítása volt a jellemző. A szövetkezeti szabályozásban a korábbi, európai hagyományokon nyugvó szemlélet teljes mértékben anulálódott, a szövetkezeti szabályozás arra koncentrált, hogy a korábbi kimagasló eredményű szövetkezeteket, – így különösen a fogyasztás, a kereskedelem, az ipar/kisipar, a mezőgazdaság területén működőket – teljes mértékben felszámolja. A szabályozás arra irányult, hogy a mezőgazdaság tekintetében az üzemi gazdálkodás alapjait meg lehessen teremteni. A politikai ideológia azt tűzte ki célul, hogy a vidéki lakosság minél nagyobb hányada lépjen be a szövetkezetbe. Ezzel párhuzamosan a világviszonylatban is nagy hagyományú mezőgazdasági kultúrával, tapasztalattal és ismeretanyaggal rendelkező társadalmi csoport, mindenekelőtt a kis- és középméretű termőfölddel rendelkező paraszti réteg teljes ellehetetlenítése volt a cél. Ez a középparaszti réteg kulákká történő minősítése után gazdasági értelemben tönkrement, és előmenetele minden más vonatkozásban is teljesen

Genossenschaftsregelung wurden einheitliche Genossenschaftsentwürfe von hohem fachlichem Niveau insbesondere von Ferenc Nagy¹¹ und Ödön Kuncz¹² hergestellt. Ferenc Nagy erarbeitete drei selbstständige Genossenschaftsentwürfe (in den Jahren 1894, 1898 und 1904), während Ödön Kuncz sechs Entwürfe ausarbeitete (in den Jahren 1921, 1926, 1934, 1935, 1945 und 1946). Lajos Thiring, Vorsitzender der Kurie stellte einen genossenschaftsregelnden Entwurf in der Zeit des ersten Weltkriegs ebenfalls her, danach arbeitete Károly Szundy im Jahre 1944 einen selbstständigen, umfassenden in 14 Abschnitte gegliederten Entwurf aus.

Die zweite Entwicklungsperiode fiel auf das Zeitintervall 1947-1989. Diese Periode kann in zwei Entwicklungsphasen gegliedert werden, die erste dauerte zwischen 1947 und 1961, die zweite fiel auf das Intervall 1962-1989. Das Merkmal dieser Periode ist, dass in Ungarn nach den 1945 folgenden politischen Veränderungen das sogenannte direkte wirtschaftliche Regulationssystem eingeführt wurde.¹³

Die ungarische Gesetzgebung und innerhalb dessen die Genossenschaftsregelung wurden vom Geist der politischen Ideologie vollkommen durchdrungen, die zentrale Führung war charakteristisch. Die vorherige, auf den europäischen Traditionen ruhende Anschauung annullierte sich vollkommen, die Genossenschaftsregelung konzentrierte sich darauf, die ehemals erfolgreichen Genossenschaften – besonders im Bereich Verbrauch, Handel, Industrie und Gewerbe, bzw. Landwirtschaft – vollkommen aufzulösen. Die Regelung wurde so konzipiert, dass bezogen auf die Landwirtschaft die Grundlagen der Betriebswirtschaft erschaffen werden können. Die politische Ideologie hatte das Ziel einen bedeutenden Teil der Landbevölkerung in die Genossenschaft eintreten zu lassen. Das Ziel parallel dazu war, die auch im weltweiten Vergleich über eine große traditionelle wirtschaftliche Kultur, Erfahrung und Sachkenntnis verfügende Gesellschaftsgruppe, vor allem bestehend aus Bauern mit kleinen und großen Ackerflächen hoffnungslos zu machen. Nachdem die bäuerliche Mittelschicht als 'Kulake' abgestempelt wurde,

kilátástalanná vált. A politikai koncepciónak megfelelően a szövetkezeti szabályozás a mezőgazdasági szövetkezetekre koncentrált.

A szövetkezeti szabályozásban szemléletváltást az 1968-tól bevezetésre kerülő, úgynevezett indirekt gazdasági irányítási rendszer hozott, amely az állam szerepére vonatkozóan a korábbihoz képest egy rugalmasabb koncepción alapult. A szövetkezeti szabályozás előterében továbbra is a mezőgazdasági szövetkezetek álltak, az azokra vonatkozó joganyag primátusa e fejlődéstörténeti szakasz jellemvonása is. Hangsúlyozzuk, hogy az 1967. évi IV. törvény, amely a földtulajdon és fölhasználat továbbfejlesztéséről szól, intézményesítette a magyar szabályozásban a termelőszövetkezeti földtulajdont, rögzítette tulajdonszerzési jogcímét és meghatározta a tartalmát. Eme fejlődéstörténeti szakaszban a szövetkezeti szabályozás jogtechnikájának a lényege az volt, hogy az átfogó szabályozást az 1971. évi III. szövetkezeti törvény tartalmazta, azzal azonban, hogy a gazdaság bizonyos meghatározó szektoraiban működő szövetkezetekre nézve sajátos szabályozás volt az irányadó. E tekintetben hangsúlyozni szükséges, hogy a mezőgazdasági szövetkezetekre vonatkozó joganyag alapvetően kihatott az 1971. évi III. szövetkezeti törvény szellemiségére, de konkrét rendelkezéseire is. A szabályozás lényegében egy átfogó szövetkezeti törvényre épült, továbbá támaszkodott az ágazatokra irányadó törvényi vagy alacsonyabb szintű jogszabályokra.¹⁴

A *harmadik fejlődéstörténeti korszak* az 1989-től napjainkig tartó időszak. A harmadik fejlődéstörténeti korszakon belül két szabályozási szakasz különíthető el. Az első szabályozási szakasz az 1989-1991 közötti, a második szakasz a 1992-2000 közötti, a harmadik szakasz pedig a 2000-től tartó napjainkat is érintő fejlődéstörténeti szakasz. Az 1989-től kezdődő fejlődéstörténeti korszak fő

ging diese in wirtschaftlicher Hinsicht bankrott und hinsichtlich ihrer Weiterentwicklung waren ihre Fortschritte absolut aussichtslos. Entsprechend der politischen Konzeption, konzentrierte sich die Genossenschaftsregelung auf die Landwirtschafts-genossenschaften.

Das ab 1968 eingeführte indirekte Wirtschaftsführungssystem brachte in der Genossenschaftsregelung eine Anschauungsveränderung mit, welche hinsichtlich der früheren Konzeption bezogen auf die staatlichen Rolle flexibler war. Im Vordergrund der Genossenschaftsregelung standen weiterhin die Landwirtschafts-genossenschaften und es war ein Charakterzug dieser Phase, dass ihre Regelung eine primäre Rolle spielte. Es muss betont werden, dass das Gesetz Nr. IV von 1967, das über die Weiterentwicklung von Grundeigentum und Bodennutzung handelte, das produktions-genossenschaftliche Grundeigentum institutionalisierte, dabei setzte es die Rechtstitel des Eigentumserwerbs fest und es definierte seinen Inhalt. In dieser entwicklungsgeschichtlichen Phase war bei der Genossenschaftsregelungstechnik charakteristisch, dass das Gesetz Nr. III von 1971 die umfassende Regelung beinhaltete, aber die in bestimmten Wirtschaftssektoren funktionierenden Genossenschaften eine eigene Regelung hatten. In dieser Hinsicht ist es nötig zu betonen, dass das Rechtsmaterial über die Landwirtschafts-genossenschaften eine grundlegende Wirkung sowohl auf den Geist und als auch auf die konkreten Bestimmungen des Gesetzes Nr. III von 1971 hatte. Man kann also behaupten, dass die Regelung sich auf ein umfassendes Genossenschaftsgesetz bildete, bzw. sie stützte sich auf die gesetzlichen und anderen Zweignormen.¹⁴

Die *dritte Entwicklungsperiode* dauert von 1989 bis heute. Diese Periode gliedert sich in drei Regelungsphasen. Die erste Regelungsphase dauerte von 1989 bis 1991, die zweite zwischen 1992-2000, die dritte von 2000 bis heute. Es ist eine Charakteristik der im Jahre 1989 beginnenden Epoche, dass in dieser Epoche die Genossenschaft nicht mehr als ein Teil einer gesellschaft-

sajátossága az, hogy a szövetkezet már nem valamely társadalmi rend részeként kerül meghatározásra, hanem állampolgárok önkéntes társulásaként. A szövetkezeti szabályozás átalakítása szinte valamennyi gazdasági szektort érintette, így például az agrárszektor,¹⁵ A szövetkezeti szabályozás alkotmányjogi alapjai tehát megalkotásra kerültek. A szövetkezeti tulajdon jogi természetét meghatározó fő jellemvonás, miszerint az oszthatatlan tulajdonformának minősült, részlegesen, majd teljes körűen áttörésre került a szabályozásban. Az 1992-ben hatályba lépett ún. átmeneti törvény,¹⁶ egy speciális eljárás keretében az úgynevezett vagyonnevesítési eljárás során a korábban oszthatatlan jogi természetű tulajdon felosztásáról rendelkezett. E fejlődéstörténeti korszakban két szövetkezeti törvény is hatályba lépett. Az egyik 1991-ben, a másik 2000-ben.¹⁷ A magyar szövetkezeti szabályozást ezen időintervallumban az jellemezte, hogy a jogalkotás a magyar, 1948 előtti szövetkezeti szabályozás kontinuitását kívánta megteremteni. Az Európai Unió 'Európai Szövetkezet Statútumáról' szóló rendelete ugyancsak kihatással volt a magyar szabályozásra. Az is a fejlődéstörténeti szakasz jellemvonása, hogy a szövetkezetekkel foglalkozó nemzetközi szervezetek, így különösen a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége, az ENSZ, illetve a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet dokumentumai a szövetkezetek jelentőségét a XX. század végén¹⁸ a XXI. század elején erőteljesen hangsúlyozzák a globalizáció káros folyamatainak kiegyensúlyozásánál. Ugyanez vonatkozik az Európai Unió szövetkezetekkel kapcsolatos politikájára is. Az Európai Unió a szövetkezeteket, mint a szociális integrációt leginkább megvalósítani képes formákat ismeri el azzal, hogy a szociális piacgazdaság meghatározó fő tényezőinek tekinti azokat.

lichen Ordnung definiert wird, sondern die Genossenschaft kommt in dieser Epoche als freiwillige Kooperation von Staatsbürgern vor. Die Umwandlung der Genossenschaftsregelung berührte fast alle wirtschaftlichen Sektoren, wie z. B. den Agrarsektor,¹⁵ den Handelssektor, den Gewerbesektor, usw.. Die verfassungsrechtlichen Grundsteine der Genossenschaftsregelung wurden also gelegt. Der Hauptcharakterzug des Genossenschaftseigentums, dass dieses Eigentum als unteilbare Eigentumsform galt, wurde zuerst teilweise, später vollkommen in der Regelung geändert. Das im Jahre 1992 in Kraft getretene sogenannte provisorische Gesetz¹⁶ verfügte über Aufteilung des früher unteilbaren Eigentums im Rahmen eines speziellen Prozesses, des sogenannten Vermögensbezeichnungsprozess. In dieser Periode traten zwei Genossenschaftsgesetze in den Jahren 1991 und 2000¹⁷ in Kraft. Es war charakteristisch in diesem Intervall bei der ungarischen Regelung, dass die Gesetzgebung die Kontinuität der in Ungarn vor 1948 geltenden Genossenschaftsregelung zu erschaffen vermochte. Die Verordnung der Europäischen Union über das Statut der Europäischen Genossenschaft hatte ebenfalls eine Wirkung auf die ungarische Regelung. Hinsichtlich dieser Periode muss man erwähnen die Dokumente der sich mit den Genossenschaften beschäftigenden Organisationen, insbesondere des Internationalen Genossenschaftsbundes, der Vereinten Nationen (UNO) und der Internationalen Arbeitsorganisation. Diese Organisationen deklarierten in sämtlichen Dokumenten die große Bedeutung der Genossenschaften am Ende des XX. Jahrhunderts¹⁸ und am Anfang des XXI. Jahrhunderts und sie hielten die Kooperation als gegen die schädlichen Eigenschaften der Globalisierung wirkende Kraft und halten auch noch heute. Vorher erwähnte Kennzeichen können über die Politik der Europäischen Union bezüglich auf die Genossenschaften auch gesagt werden. Die Europäische Union anerkennt die Genossenschaften als Organisationen, die die soziale Integration am meisten verwirklichen können, und betrachtet sie als Hauptfaktoren der sozialen Marktwirtschaft.

A magyar jogalkotó, számba véve a magyar

Der ungarische Gesetzgeber erschuf im Jahre

szövetkezeti szabályozás 1948 előtti hagyományait, figyelemmel a nemzetközi szervezetek szövetkezeteire vonatkozó dokumentumaiban foglaltakra, és nem utolsósorban az Európai Unió európai szövetkezetre vonatkozó rendeletére koncentrálva alkotta meg a hatályos, átfogó magyar szövetkezeti törvényt 2006-ban. A szövetkezetek sokféleségére tekintettel, vagyis arra figyelemmel, hogy a szövetkezetek a társadalom, a gazdaság számos területén működnek, az átfogó szövetkezeti törvény mellett speciális szabályok is irányadóak. Ezeknek a speciális szabályoknak különösen nagy súlya van a lakásszövetkezetek esetében, amelyekre nézve önálló törvény az irányadó. A speciális szabályok fontosak a hitel- és takarékszövetkezetek esetében, miként a biztosító szövetkezetek alapításánál és működésénél is. A szociális szövetkezetek, mint a XXI. századbeli szövetkezetek egyik legmeghatározóbb csoportja, ugyancsak sajátos szabályokkal rendelkezik, ugyanez vonatkozik az iskola- és diákszövetkezetekre is. E fejlődéstörténeti szakasz jogalkotásánál ki kell emelni az európai szövetkezetekről szóló törvényt, figyelemmel a vonatkozó Európai Unió által kibocsátott rendeletre.

4. A magyar szövetkezeti jog első fejlődési periódusának részletes elemzése

A magyar szövetkezeti jog első fejlődési periódusát azért megalapozott részletesen áttekinteni, mert a hatályos magyar szövetkezeti törvény és szövetkezetelmélet ezen alapszik. A magyar szövetkezeti fejlődéstörténet viszonylatában ez a periódus a legjelentősebb.

A magyar szövetkezeti jog első periódusának elemzésénél szükséges a szövetkezet lényegét és a kooperáció sajátos jelentőségét bemutatni.

A szövetkezet gazdasági lényegét közgazdasági és üzemgazdasági szempontok szerint Ibrig Károly dolgozta ki. Ibrig munkája és felfogása szövetkezet gazdasági lényegéről komplex, és összehasonlítható módszerrel került kimunkálásra. Mindazonáltal az angol szövetkezők gondolatára épül, a visszatérítés

2006 das heute noch geltende und umfassende Gesetz, wobei er die Traditionen der vor 1948 geltenden Genossenschaftsregelung, die Dokumente des Internationalen Genossenschaftsbundes und nicht in letzter Reihe die Verordnung der Europäischen Union über die europäischen Genossenschaft vor Auge hielt. Hinsichtlich der Vielfalt der Genossenschaften sind neben dem umfassenden Genossenschaftsgesetz spezielle Bestimmungen maßgebend. Diese speziellen Regeln haben im Falle der Wohnungsgenossenschaften einen großen Einfluss, auf sie ist ein eigenes Gesetz maßgebend. Die speziellen Regeln sind hinsichtlich der Kredit- und Spargenossenschaften, sowie bei der Gründung und Betätigung der Versicherungsgenossenschaften sehr wichtig. Die sozialen Genossenschaften, die eine der wichtigsten Genossenschaftsgruppen des XXI. Jahrhunderts sind, haben wie auch die Schul-, und Schülergenossenschaften eigene Regeln. Bei der Gesetzgebung dieser entwicklungsgeschichtlichen Phase muss das Gesetz über die europäische Genossenschaft mit Rücksicht auf die bezogene Verordnung der Europäischen Union vorgehoben werden.

4. Ausführliche Analyse über die erste entwicklungsgeschichtliche Periode des ungarischen Genossenschaftsrechts

Es ist gerechtfertigt über die erste entwicklungsgeschichtliche Periode des ungarischen Genossenschaftsrechts eine ausführliche Analyse zu übersehen, weil das geltende ungarische Genossenschaftsgesetz sich auf die genossenschaftlichen Regelung und Genossenschaftstheorie beruht. In Relation der ungarischen genossenschaftlichen Entwicklungsgeschichte ist diese Periode die bedeutendsten.

Zur Analyse der ersten Epoche des ungarischen Genossenschaftsrechts ist es nötig das wirtschaftliche Wesen der Genossenschaft und die eigenartige Bedeutung der Kooperation darzulegen.

Das wirtschaftliche Wesen der Genossenschaft wurde in Betracht von ökonomischen und betriebswirtschaftlichen Aspekte von Karl Ibrig erarbeitet. Die Auffassung und das Werk von Ibrig über das wirtschaftliche Wesen der Genossenschaft ist komplex und mit rechtsver-

rendszeréről, az úgynevezett Rochdale-planról. Ihrig felfogásának komplexitása abban érhető tetten, hogy az üzemkiegészítés elvét kinyilvánította. Ihrig erről a jellemvonásról megállapította, hogy a tag és a szövetkezet közötti együttműködés úgynevezett 'öngazdasági' kapcsolatnak tekinthető.¹⁹

Ihrig tézise nyomán Kuncz Ödön a visszatérítés lényegét a következők szerint határozta meg:²⁰ „Ennél a vállalkozási formánál nem elsősorban a vagyoni betét számít, hanem a vállalat igénybevétele a tag részéről, ennek következtében a nyereség nem a vagyoni betét mértéke szerint, hanem a közreműködés arányában nyer felosztást.”

A gazdasági lényeg körében a magyar szövetkezetelmélet és szakirodalom – így például Nagy Ferenc – *Raiffeisen*, illetve kollégája, *Fassbender* téziseire jelentősen támaszkodik.²¹

A szövetkezet gazdasági lényegéről – mint a magyar és az európai szövetkezeti jog legjelentősebb fundamentumáról – Ihrig és Kuncz felfogásához hasonlóan ennek a szakterületnek egy szakértője, Neudörfer a következőket állapította meg: „A szövetkezet gazdasági jellegeként mindenekelőtt azt a célt kell szem előtt tartani, mint alap gondolatot, hogy bizonyos gazdasági feladatokat a szövetkezet tagságának javára végezzen el. A szövetkezet ebben tér el lényeges mértékben más társas vállalkozási formáktól. E más társas vállalkozási formák ugyanis tagjaiknak gazdasági előnyöket pusztán nyereség (osztalék) formájában juttatnak. A szövetkezetnél a gazdasági haszon, amelyre a tagsága javára szert tesz nem vagy legalábbis nem túlnyomó részt nyereség, hanem bizonyos szövetkezeti eszközök használata révén garantált gazdasági haszon. A szövetkezet éppen hogy nem tőkét egyesít, hanem gazdasági erőket fog egybe és a szomszédos szövetkezetek ugyanezen anyagi, valamint személyi, sőt etikai erőit is.”²²

gleichender Methode ausgearbeitet wurde, immerhin beruht auf die Gedanken der englischen Genossen über *Rückvergütungssystem, über den sogenannten 'Rochdale-Plan'*. Die Komplexität seiner Auffassung besteht darin, dass er *das Prinzip der Betriebsergänzung* zum Ausdruck brachte. Ihrig äußerte sich über diesen Charakterzug dahin, dass die Beziehung zwischen dem Mitglied und der Genossenschaft eine sogenannte 'selbstwirtschaftliche' Beziehung ist.¹⁹

Ödön Kuncz verfasste das Wesen der Rückvergütung nach den Thesen von Ihrig folgenderweise: „... bei dieser Unternehmungsform nicht so sehr auf die Einlagen, sondern auf die Inanspruchnahme der Unternehmung seitens der Mitglieder ankommt und demzufolge auch der Überschuss nicht im Verhältnis der Einlagen, sondern in dem der Mitwirkung zu verteilen ist.“²⁰

Im Bereich des wirtschaftlichen Wesens stützten sich die ungarische Genossenschaftstheorie und Fachliteratur – wie z. B. Ferenc Nagy – bedeutend auf die Thesen von F. W. *Raiffeisen* bzw. von seinem Kollegen, *Fassbender*.²¹

Über das wirtschaftliche Wesen der Genossenschaft – als bedeutendes Fundament des ungarischen und europäischen Genossenschaftsrechts – ähnlich zur Auffassung von Ihrig und Kuncz – setzte einer der Sachverständiger dieses Fachbereichs, Neudörfer die folgenden fest: „Die wirtschaftliche Eigenart der Genossenschaft beruht zunächst auf ihrem Zweckgedanken, nämlich darauf, bestimmte wirtschaftliche Aufgaben zum Vorteile ihrer Mitglieder auszuüben. Hierbei unterscheidet sich die Genossenschaft wesentlich von anderen gesellschaftlichen Unternehmungsformen. Diese wenden ihren Mitgliedern wirtschaftliche Vorteile lediglich in Form eines Geldgewinnes (Dividende) zu, während bei der Genossenschaft der wirtschaftliche Nutzen, den sie ihren Mitgliedern verschafft, nicht oder nicht vorwiegend in einem Geldgewinn, sondern in bestimmten, durch die Benutzung der genossenschaftlichen Einrichtungen verbürgten Wirtschaftsvorteilen besteht. Die Genossenschaft „assoziiert nicht kapital schlechtin, sondern wirtschaftliche Kräfte und solche finanzieller sowie

„A gazdák igénybe veszik a szövetkezet által közös használatra rendelkezésre bocsátott berendezéseket, és mint mezőgazdasági termékek értékesítői vesznek részt a szövetkezeti üzleti működésben. Hasonló a helyzet, ha a gazdák raktárházi szövetkezetet alapítanak. A cél itt sem a nyerségre való törekvés, hanem egy, szövetkezi tulajdonban lévő létesítmény, a raktárház kihasználása, annak gépi felszereltségével a gabona könnyebb és jobb értékesítése céljából. Eppen így a hitelszövetkezetben való részvétel nem az osztalék miatt történik, amelyet éves záraskor fizetnek ki, hanem rendszerint abból a célból, hogy a szövetkezeti összefogás révén a szükséges működő tőkét könnyebben és olcsóbban szerezzék meg, mint ahogyan ez a szövetkezet nélkül lehetséges lenne. Ennek során a szövetkezeti üzem lényeges jegye, hogy abban a vállalkozók az üzem tulajdonosai, egyben annak használói, ügyfelei is. Míg a tőketársaságoknál és más kereskedelmi társaságnál a vállalat ügyfelei harmadik, a vállalaton kívül álló, annak működésében nem résztvevő jogi személyek, a szövetkezet sajátossága az, hogy a vállalat működtetői és az ügyfelek azonosak. A tagok a vállalat működtetőiként egyúttal a szövetkezet intézményi használói is.”²³

Ahogy korábban – a magyar szövetkezeti jog vizsgálatának körében arra rámutattunk, Kuncz Ödön a szövetkezeti kooperáció sajátos jelentését a szövetkezet lényegével összefüggésben állapította meg. Az elemzésében foglalkozott az egyes kereskedelmi társaságok jellemvonásaival, előtérbe helyezve a társaságok belső és külső viszonyait. Kuncz feldolgozta a magyar és a nemzetközi felfogásokat azt vizsgálva, hogy a kooperáció jelentése hasonló-e vajon valamennyi kereskedelmi társaságnál.

persönlicher und sogar ethischer Natur im Nachbarschaftsverbände.”²²

Die Landwirte nehmen also die von der Genossenschaft für gemeinsame Benutzungszwecke geschaffenen Einrichtungen in Anspruch, sie beteiligen sich an dem genossenschaftlichen Geschäftsbetrieb als Verkäufer von landwirtschaftlichen Erzeugnissen. Ähnlich liegen die Dinge, wenn sich Landwirte zu einer Lagerhausgenossenschaft zusammenschließen. Der Zweck ist auch hier nicht Erzielung eines Kapitalgewinnes, sondern die Ausnutzung einer genossenschaftlichen Einrichtung, des Lagerhauses mit seiner maschinellen Einlage, zum Zwecke des leichteren und besseren Absatzes des Getreides. Ebenso erfolgt die Beteiligung an einer Kreditgenossenschaft nicht der Dividende halber, die am Jahresschlusse verteilt wird, sondern regelmäßig zu dem Zwecke, sich durch den genossenschaftlichen Zusammenschluss das erforderliche Betriebskapital leichter und billiger zu beschaffen, als dies ohne die Genossenschaft möglich wäre. Hierbei ist es ein wesentliches Merkmal des Genossenschaftsbetriebes, dass bei ihm die Unternehmer, die Eigentümer des Betriebes, gleichzeitig dessen Benutzer, seine Kunden sind. Während bei den Kapitalgesellschaften und anderen Handelsunternehmungen die Kunden des Betriebes dritte, außerhalb des Unternehmens stehende, an diesem nicht beteiligte Personen sind, ist es eine Eigenart der Genossenschaft, dass bei ihr die Träger des Unternehmens und die Kunden identisch sind. Die Mitglieder als Träger des Unternehmens sind zugleich die Benutzer der genossenschaftlichen Einrichtung.²³

Wie vorher – unter der Untersuchung des ungarischen Genossenschaftsrechts – darauf hingewiesen wurde, behauptete Ödön Kuncz die eigenartige Bedeutung der Genossenschafts Kooperation in Zusammenhang mit dem wirtschaftlichen Wesen der Genossenschaft. Die Analysen von ihm, die sich mit den Kennzeichen der einzelnen kommerziellen Gesellschaften beschäftigten, stellten die Innen- und Außenverhältnisse der Gesellschaften in den Vordergrund. Er bezog die Begriffe ‘Kooperation’ und ‘Gegenseitigkeit’ auf

die kommerziellen Gesellschaften auch. Kuncz bearbeitete die ungarischen und internationalen Auffassungen, und er war nämlich neugierig, ob die Bedeutung der Kooperation bei allen kommerziellen Gesellschaften ähnlich ist, oder nicht.

Következtetéseként az került megállapításra, hogy a kooperáció a szövetkezeteknél a többi kereskedelmi társasághoz képest egy sajátos jelentéstartalommal rendelkezik. A szövetkezet esetében ugyanis a tagok, mégpedig valamennyi tag – a vagyoni betét szolgáltatása mellett – személyesen is közreműködik a szövetkezet gazdálkodásában. A részvénytársaság esetében a részvényes személyes közreműködési kötelezettsége fel sem merülhet, mert a társaság tőkeegyesítő jellegéből okszerűen az következik, hogy a részvényes a vagyoni betét szolgáltatásán kívül másra nem kötelezhető.

A szövetkezetnél a közkereseti- és a betéti társaságtól – amely társaságoknál a munkavégzésre bizonyos tagok ugyancsak vállalkoznak – eltérően a személyes közreműködés általános, ebben jelölhető meg a szövetkezet sajátossága. Lényegében ebből adódik, idézve Kuncz megállapítását, hogy „Kooperálni” a szövetkezetnél nem azt jelenti, hogy társas-vállalkozást létesíteni, hanem: együttműködni magukkal a tagokkal” A szövetkezeti tag egyidejűleg a társaság tagja, ugyanakkor a társaság ’ügyfele’ avagy ’munkatársa’ is. A kooperáció fogalmának sajátos jelentéstartalmát képezték le a szövetkezeti tagsági jogviszony elemei. A Kuncz-i elemzések tanúsága az, hogy a tagsági jogviszony eme, a kooperáció sajátos értelmezésén alapuló komplex jelentéstartalma avatta a szövetkezetet speciálissá más kereskedelmi társaságokhoz képest. A szövetkezeti kooperáció jelentéstartamának tisztázásánál a kölcsönösség elemzésénél szükséges felidézni az elméleti részben már részletesen kifejtett, Nagy Ferenc által megfogalmazott álláspontot is. Nagy Ferenc egybehangzóan az előzőekben, lényegretörően kifejtett Kuncz-i elemzéssel a kölcsönösség fogalmát a szövetkezetnél más társaságokhoz képest sajátosnak tekintette. A legfontosabb különbségnek azt emelte ki, hogy a szövetkezet tagjai a szövetkezet tevékenysége során közreműködnek, míg a társaságoknál nem.

Er machte die Schlussfolgerung, dass bei den Genossenschaften der Begriff der Kooperation eine eigenartige Bedeutung hat. In Beziehung auf die Genossenschaft müssen nämlich alle Mitglieder neben der Genossenschaftseinlage persönliche Mitwirkung in der genossenschaftlichen Wirtschaft zu leisten. Bei einer Aktiengesellschaft kann die persönliche Mitwirkung des Aktionärs nicht vorkommen, weil diese einen kapitalvereinigenden Charakter hat, und er ist nur auf die Leistung der Vermögenseinlage verpflichtet.

Bei einer Gesellschaft ist die persönliche Mitwirkung unterschiedlich von der offenen Handelsgesellschaft und von der Kommanditgesellschaft, wobei einige Mitglieder die Arbeit ebenso unternehmen können, wenn sie wollen, weil bei der Genossenschaft die persönliche Mitwirkung ein allgemeines Merkmal ist. So bedeutet die Kooperation bei einer Genossenschaft die Zusammenarbeit mit den Mitgliedern. Das Genossenschaftsmitglied ist gleichzeitig das Mitglied der Genossenschaft und ebenfalls ihr ’Klient’ oder ’Mitarbeiter’. Die Elemente des Mitgliedsverhältnisses stellen bei einer Genossenschaft die eigenartige Bedeutung der Kooperation dar. Wegen dieser komplexen Bedeutung der Kooperation bei einer Genossenschaft, die im Mitgliedsverhältnis auch zum Ausdruck kommt, wurde die Genossenschaft eine spezielle gemeinschaftliche Form. Um die Bedeutung der Kooperation zu klären und den Inhalt der Gegenseitigkeit zu analysieren muss der Standpunkt von Ferenc Nagy wachgerufen werden. Nach Ferenc Nagy ist die Gegenseitigkeit bei einer Genossenschaft vergleichend mit den Verhältnissen in anderen Gesellschaften eigenartig. Die Genossenschaft schließt mit ihren Mitgliedern Geschäfte, wobei die Spekulation ausgeschlossen ist. In anderen Gesellschaften ist es auch so, aber der Unterschied ist, dass bei einer Genossenschaft das

Mitglied unterschiedlich von einem Gesellschaftsmitglied mitwirkt.

Ahogy az azt már az előzőekben rögzítettük, ugyancsak Nagy Ferenc alkotta meg 1898-ban a gazdasági és ipari szövetkezetek jogviszonyait rendszerezetten és átfogóan szabályozó szövetkezeti törvényt, amely végre elfogadást nyert és a KT. mellett fundamentális jogszabálynak minősíthető a korszak szövetkezeti szabályozásánál.

A szövetkezeti jogviszonyok teljeskörűen kimunkálásra kerültek, különösen értékes például a felelősségi szabályok kimunkálása.

A törvény első címe a gazdasági és ipari hitelszövetkezetek jogviszonyait rendezte hat fejezetben és 47 §-ban. A törvény második címe a központi hitelszövetkezetek jogviszonyait tartalmazta, öt fejezetben, 36 §-ban. A központi hitelszövetkezet alakítása a szövetkezeti törvény egyik fő jellemvonása. Az általános célja a központ megalakításának az volt, hogy a gazdasági és ipari hitelszövetkezetek működését elősegítse, konkrétan a 48. § azt rögzíti, hogy a hitelszövetkezetek hitel igényeit kielégítse. A törvényi megfogalmazás első fordulata általános. Végző soron a központi hitelszövetkezet feladatkörét kiterjesztő értelmezéssel rendezi. Minden lényeges jogviszony, így különösen a gazdasági és ipari hitelszövetkezetek alapítása, irányítása, felügyelete, ellenőrzése is a központi hitelszövetkezethez tartozott. Ez azt jelenti tehát, hogy minden olyan szövetkezet, amely a központ kötelékébe tartozott, az autonómia tekintetében kötötté vált, ugyanakkor a központ tevékenysége által kedvezményekben részesült. A központi intézet maga is szövetkezeti alapon került megalapításra. A központkénszer elrendelésére 1920-ban került sor.

A törvény célja Nagy Ferenc törvényi előírásokat magyarázó munkája szerint az, hogy „a kisebb gazdák és iparosok helyzete az állami segély mellett

Das Genossenschaftsgesetz erschuf ebenso Ferenc Nagy im Jahre 1898 – als darauf schon hingewiesen wurde – welches die Rechtsverhältnisse der wirtschaftlichen und gewerblichen Kreditgenossenschaften systematisch und umfassend regelt. Dieses Gesetz wurde angenommen, und es bedeutete eine fundamentale Rechtsnorm neben dem Handelsgesetz.

Die genossenschaftlichen Rechtsverhältnisse wurden vollständig ausgearbeitet, besonders wertvoll ist z. B. die Erarbeitung der Haftungsregeln.

Der erste Titel des Gesetzes beschäftigte sich in sechs Abschnitten, zusammen 47 § mit den Rechtsverhältnissen der Wirtschafts-, und Industrie-Genossenschaften. Der zweite Titel des Gesetzes enthielt in fünf Abschnitten, zusammen 36 § die Rechtsverhältnisse der zentralen Kreditgenossenschaften. Die Sicherung der Gründung von zentralen Kreditgenossenschaften war eine Hauptcharakteristik des Genossenschaftsgesetzes. Das Ziel – ein Zentrum zu gründen – war, den Betrieb der Wirtschafts-, Industrie und Kreditgenossenschaft zu fördern, der § 47 legte nämlich das Ziel fest, die Kreditansprüche der Kreditgenossenschaften zu befriedigen. Die erste Wendung des Gesetzes ist allgemein. Es regelt das Aufgabenbereich der zentralen Kreditgenossenschaften mit erweiterter Auslegung. Alle wesentlichen Rechtsverhältnisse, wie die Gründung, die Führung, die Aufsicht, sowie die Prüfung gehörten zu den zentralen Kreditgenossenschaften. Es bedeutet also das, dass alle Genossenschaften, die zur zentralen Genossenschaft gehörten, verlieren teilweise ihre Autonomie, aber die zentrale Genossenschaft begünstigte diese Kooperationen. Das zentrale Institut wurde als eine Genossenschaft gegründet. Der Zwang, dass zu einem Zentral dieser Genossenschaften gehören mussten, wurde im Jahre 1920 eingeführt.

Das Ziel des Gesetzes war laut der Arbeit von Ferenc Nagy, die die gesetzlichen Vorschriften erklärt, den Zustand der kleineren Landwirten und

felállított, 'Országos Központi Hitelszövetkezet' által alapítandó és támogatandó szövetkezetek útján javíttassék" végső soron ez által a szövetkezet valódi természete és rendeltetése teret nyerjen. Ennek a célkitűzésnek a gyakorlati viszonyokra figyelemmel a korabeli jogalkotó álláspontja szerint akkor lehetett hatékonyabban megfelelni, ha a központkényszer törvényi rendelkezéssel elrendelésre kerül. Erre figyelemmel az 1898. évi törvény módosító 1920. évi XXX. törvény 2. §-a a következőképpen rendelkezett: „Gazdasági és ipari hitelszövetkezet a jelen törvény életbelépése után csakis az Országos Központi Hitelszövetkezet közreműködésével és csak oly feltétellel alapítható, hogy az alakuló szövetkezet kijelenti, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezetbe rendes tagként belép, és ha a belépő nyilatkozatot az Országos Központi Hitelszövetkezet igazgatósága elfogadja. Ennek az előfeltételnek az igazolása nélkül a bíróság az alakuló szövetkezetet a cégjegyzékbe be nem jegyezheti. Az Országos Központi Hitelszövetkezetnek az előbbi bekezdésben említett közreműködése annak ellenőrzésére terjed ki, hogy a megalakuláskor az 1898. évi XXIII. tc. érvényben levő rendelkezései, valamint a jelen törvény rendelkezései megtarthassanak.” A jogszabályi rendelkezések világosak tehát, központkényszer elrendelése történik a törvény hatálya alá tartozó szövetkezetekre vonatkozóan, tevékenységük jogszabály-szerűsége pedig egyértelműen ellenőrzésre kerül. Hozzá tartozik a jogszabály értékeléséhez, hogy a kötelékbe tartozás előnyöket is eredményezett.

Nagy Ferenc a szövetkezeti törvény és a KT. egymáshoz való viszonyát rendező, szövetkezet törvénybeli 1. § értelmezése körében világosan kiemeli, hogy a szövetkezeti törvény nem kívánta a szövetkezetek jogviszonyait új keletűen szabályozni. A cél az volt, hogy azok a szövetkezetek, amelyek a szövetkezeti törvény alapján alakultak, nyilvánvalóan szövetkezetspecifikus rendelkezések alapján működhesse. Ebből az is következik, hogy a

Indusziellen zu verbessern. Laut seiner Arbeit konnte es so verwirklicht werden, dass die Staatliche Zentrale Kreditgenossenschaft, die mit staatlicher Beihilfe gegründet wurde, die Gründung und den Betrieb der Genossenschaften förderte. Dadurch konnten die richtige Natur und Funktion der Genossenschaft sich verbreiten. Diese Zielsetzung konnte im richtigen Leben nach dem Rechtsgeber dadurch erfüllt werden, dass die Gründung einer zentralen Organisation obligatorisch war. Berücksichtigend diese legte das Gesetz Nr. XXX von 1898, welches das 1898 jährige Gesetz ändert, die folgenden Bestimmungen fest: „Wirtschaftliche und industrielle Kreditgenossenschaften konnten nach der Einführung dieses Gesetzes nur durch die Mitwirkung der Staatlichen Zentralen Kreditgenossenschaft gegründet werden.“ Es handelte sich nämlich darum, dass die konstruierende Genossenschaft erklären sollte, dass sie als ordentliches Mitglied in die zentrale Kreditgenossenschaft eintritt, und zusätzlich sollte der Vorstand der zentralen Kreditgenossenschaft diese Erklärung annehmen. Ohne Nachweise dieser Bedingungen wurde vom Gericht die konstruierende Genossenschaft in den Handelsregister nicht eingetragen. Die oben erwähnte Mitwirkung der zentralen Genossenschaft bedeutete, dass diese Genossenschaft prüfen musste, ob die gültigen Bestimmungen des Gesetzes Nr. XXIII von 1898 und des erwähnten Gesetzes bei der Gründung befolgen sind. Die Bestimmungen äußerten also klar, dass es obligatorisch war, den in den Gesetzen bestimmten Genossenschaften zu einem Zentrum zu gehören. Dabei sagen diese Rechtsnormen auch verständlich aus, dass der Betrieb der Genossenschaften geprüft wird. Es muss aber noch über diese Rechtsnorm gesagt werden, dass dieser Zwang Vorteile auch hatte.

Ferenc Nagy hebt in seiner Arbeit in Beziehung auf den § 1 klar hervor, dass das Genossenschaftsgesetz die Rechtsverhältnisse der Genossenschaften nicht neuartig regeln wollte, sondern das Ziel des Gesetzes war, genossenschaftsspezifische Bestimmungen neben der Regelung des Handelsgesetzes einzuführen. Daraus folgt, dass das Handelsgesetz in bezüglich auf die Genossenschaften im Allgemeinen in Kraft blieb.

KT. a szövetkezetek vonatkozásában általában véve hatályában fennmaradt. A két törvény párhuzamos szabályaira figyelemmel négy típusú szövetkezet volt megkülönböztethető, ezek az alábbiak:

Az első csoportba azok a szövetkezetek sorolhatók, amelyek a KT. szerint kerültek alapításra és annak hatálya alatt is maradtak. A második csoportot azok a szövetkezetek alkották, amelyek a KT. előírásait figyelembe véve jöttek létre, de szabad akaratuknál fogva a szövetkezeti törvény hatályát ismerték el magukra nézve kötelezőnek. Ebben az esetben bizonyos kedvezményekhez jutottak, azzal azonban, hogy autonómiájuk megszűnt. A harmadik csoportba azok a hitelszövetkezetek tartoztak, amelyek eleve a szövetkezeti törvény rendelkezései nyomán alakultak. A negyedik csoportot pedig azok a szövetkezetek alkották, amelyek újonnan alakultak, de a KT. rendelkezései alapján, megőrizve ezzel önállóságukat, lemondva bizonyos kedvezményekről.

A szövetkezeti felelősség szabályairól meg kell jegyezni, hogy ezt a jogterületet Nagy Ferenc figyelemre méltónak tartotta.²⁴ A fentiekben kifejtetteket – álláspontunk szerint – az állapítható meg, hogy e felelősségi szabályok több jellegzetességet mutattak, a más kereskedelmi társaságok felelősségi kérdéseire vonatkozó előírásokhoz képest. Az első jellegzetesség az, hogy a szövetkezetnél szövetkezet tartozásait illetően a hitelezők viszonylatában a tagi felelősség korlátlan, avagy korlátozott voltára nézve a KT. kifejezett előírást nem tartalmazott. E kérdést a KT. előírása nyomán alapszabályok rendezték azzal, hogy a felelősség minimumát mindig a tagok által jegyzett üzletrészek mértéke szerint kellett megállapítani – míg a felelősség maximumára nézve korlát nem volt, az a korlátlan felelősségig terjedhetett. Hangsúlyozzuk, hogy minden esetben – a korlátozott avagy a korlátlan alapításnál is – a felelősség a hitelezők viszonylatában egyetemleges volt. Véleményünk szerint, ez a szabályozási felfogás helyesnek értékelhető. A szövetkezet ugyanis egy olyan személyegyesítő jelleggel rendelkező kereskedelmi társaságként nyert szabályozást, amelyben a tagok aktív, személyes közreműködése

In Betracht auf die parallele Regelung der zwei Gesetze konnten vier Typen der Genossenschaften unterschieden werden.

Zur ersten Gruppe gehörten die Genossenschaften, die gemäß des Handelsgesetzes gegründet wurden, bzw. sie blieben unter der Kraft des Handelsgesetzes. Die zweite Gruppe bildeten diejenigen Genossenschaften, die nach den Bestimmungen des Handelsgesetzes entstanden, aber sie entschieden, das Genossenschaftsgesetz auf ihre Rechtsverhältnisse für obligatorisch zu halten. In diesem Fall wurden ihnen Begünstigungen zugeteilt, aber ihre Autonomie wurde aufgelöst. Zur dritten Gruppe gehörten die Kreditgenossenschaften, die schon vorherhin laut der Bestimmungen des Genossenschaftsgesetzes gegründet wurden. Die vierte Gruppe waren die Genossenschaften, die neu gegründet wurden, aber gemäß der Bestimmungen des Handelsgesetzes. Sie behielten ihre Autonomie aber verzichteten auf einige Begünstigungen.

Über die genossenschaftlichen Haftungsregeln kann es behauptet werden, dass dieses Regelungsgebiet Ferenc Nagy für beachtlich hielt.²⁴ Es kann über die Haftungsregeln in Beziehung der Genossenschaften behauptet werden, dass sie mehr eigenartige Charakterzüge als die Bestimmungen von anderen Handelsgesellschaften haben. Einer von den spezifischen Charakterzügen der Regelung ist, dass das Handelsgesetz ausdrückliche Vorschrift über die Haftung des Mitglieds für die Schulden der Genossenschaft – also unabhängig davon ob das Mitglied unbeschränkt oder beschränkt haftet – nicht enthielt. Diese Frage wurde vom Statut nach den Bestimmungen des Handelsgesetzes in solcher Weise geregelt, dass die Minimalhaftung gemäß der Höhe des Genossenschaftsanteils des Mitglieds festgelegt werden musste, aber die Maximalhaftung konnte in dem Statut unbeschränkt geregelt sein. Es ist aber zu betonend, dass unabhängig von der beschränkten oder unbeschränkten Gründung die Haftung in Beziehung der Gläubiger solidarisch war.

alapvetőnek minősült. A tagok a vagyoni betét szolgáltatása mellett személyesen is részt vettek a szövetkezet tevékenységében, mégpedig akként, hogy tulajdonosi pozíciójuk mellett a szövetkezet ügyfeleivé is váltak. A tagok közreműködésének személyes jellege indokoltá tette azt, hogy alapszabály keretei között, minimális korláttal a tagok a felelősség módozatairól szabadon dönthetnek.

A KT-ben rögzített felelősségi szabályok második jellegzetessége az, hogy e szabályok tartalma nem esett egybe minden tekintetben a szövetkezeti törvényben foglaltakkal. A szövetkezeti törvény szabályozási felfogása – véleményünk szerint – merevnek minősíthető. A szövetkezeti törvény szerint kizárólag csak korlátozott felelősséggel alakulhatott szövetkezet, és a felelősség mértékének maximuma és minimuma is törvényben került szabályozásra, arról alapszabályok szabadon nem rendelkezhettek. Az előzőekben a szövetkezet személyes jellegéről kifejtettükre figyelemmel – álláspontunk szerint – a KT rugalmas szabályozási felfogása értékelhető helyénvalónak.

A szövetkezeteknél irányadó felelősség harmadik jellegzetességének tekinthető az, hogy a jogalkotóknak számolniuk kellett a szövetkezet azon sajátosságával, amely szerint a tagok belépése a szövetkezetbe és kilépésük is onnan szabad volt. Ugyanakkor alapításkor sem került a tagok száma előre meghatározásra. Ebből a sajátosságból adódóan a tőke folyamatosan és automatikusan változott, ezért az új tagok belépésénél, illetve a kiválás intézményénél a felelősségi szabályokat következetesen a forgalombiztonság követelményére figyelemmel kellett megállapítani. E mellett szem előtt kellett tartani a szövetkezet megfelelő működésének fenntarthatóságát is.

A felelősségi szabályok negyedik jellegzetessége az, hogy a szövetkezeti tag harmadik személyek viszonylatában a szövetkezet kötelezettségeiért fennálló felelősségének megállapításához – a KT mellett – a Csődtörvény vonatkozó előírásainak a figyelembe vétele is szükséges. Az idevonatkozó KT-beli szabályok együttkezelendők a Csődtörvény

Das zweite spezielle Merkmal der festgesetzten Haftungsregeln vom Handelsgesetz ist, dass seine Regeln der Bestimmungen des Genossenschaftsgesetzes nicht in allen Hinsichten entsprechen. Nach der Durchsicht der Haftungsregeln des Genossenschaftsgesetzes kann es behauptet werden, dass die Haftungsregelung des Genossenschaftsgesetzes zu strikt ist. Laut des Genossenschaftsgesetzes konnte eine Genossenschaft nur mit beschränkter Haftung gegründet werden, dabei regelte das Gesetz die Höhe der Maximal- und Minimalhaftung des Mitglieds auch, also es gab dem Statut keine Möglichkeit diese Frage frei zu regeln. Vergleichend die Regelungen der zwei Gesetze ist die flexible Auffassung des Handelsgesetzes eher entsprechend.

Die dritte Spezialität der Genossenschaften in Bezug auf die Haftung kommt vom Prinzip, dass der Eintritt und Austritt der Genossenschaftsmitglieder frei war. Dabei wurde die Mitgliedszahl bei der Gründung auch nicht festgesetzt. Wegen diesen speziellen Eigenschaften änderte sich das Kapital ständig und automatisch, so mussten die Haftungsregeln in Betracht auf die Forderung der Handelsverkehrssicherheit festgelegt werden. Zusätzlich hielt der Gesetzgeber vor Auge, dass die Regelung die Funktionsfähigkeit der Genossenschaft auch sichern soll.

Das vierte eigenartige Merkmal der Haftungsregeln ist, dass nicht nur das Handelsgesetz sondern auch das Konkursgesetz die Mitgliedschaft in Beziehung dritter Personen für die Pflichten der Genossenschaft regelte. Die Bestimmungen des Handelsgesetzes mussten mit den genossenschaftsspezifischen Vorschriften des

szövetkezetspecifikus rendelkezéseivel. A két törvény egymásra figyelemmel történő értelmezését követően válhat világossá a felelősség tartalma. A szövetkezeti tag felelőssége közvetett volt – a hitelezői igényérvényesítés esetén első helyen a szövetkezet és nem a tag állt – ugyanakkor a felelősség feltételes jelleget mutatott. Annak, hogy a hitelező közvetlenül a tag ellen fordulhasson, akkor és csak akkor volt helye, ha a KT-ben és a Csődtörvényben (1881. évi XVII. tc.) rögzített feltételek teljesedésbe mentek.

5. A 'szövetkezetéről' szóló 2006. évi X. hatályos magyar törvényről

5.1. A hatályos magyar törvény megalkotásakor figyelembevett szempontokról

A hatályos magyar 2006. évi X. szövetkezeti törvény megalkotásakor a jogalkotónak figyelembe kellett vennie a szövetkezetek XX. századi jelentőségét, illetve a szövetkezeti jog európai és magyar hagyományait. A következőkben általánosságban véve vizsgáljuk a szövetkezetekkel kapcsolatos jelenlegi folyamatokat. A szövetkezetek XX. század végi nemzetközi viszonylatú jelentőségét áttekintve, az állapítható meg, hogy a nagy hagyományokkal rendelkező, a gazdaság lényeges szektoraiban működő szövetkezetek megtartották piaci pozíciójukat, annak ellenére, hogy a gazdaság eme szektoraiban a gazdasági lényegüket tekintve tőke egyesítésre alapított társasvállalkozásokkal kell versenyezniük. Ezen túlmenően azonban a szövetkezetek a jelenkori társadalmi problémákra is megfelelő válaszokat képesek adni. A szövetkezetek jelentős szerepet töltenek be ugyanis a foglalkoztatáspolitikában, a munkahelyek megteremtésével.²⁵ Képesek sajátos szolgáltatásokat nyújtani, olyan területeken is, ahol a haszonelvű társasvállalkozások nem tevékenykednek vagy működési elveik nem teszik lehetővé eme szolgáltatások nyújtását. Hangsúlyozni kell, hogy a hátrányos helyzetű csoportok közösségbe történő integrálására, továbbá a fejlődésben leszakadt területek felzárkóztatására a szövetkezeti formák – a gyakorlat által igazoltan – a legalkalmasabbak. Makroszinten a szövetkezetek a fenntartható

Konkursgesetzes zusammen verwendet werden, nur dann wurde der Inhalt der Haftung verständlich. Die Haftung des Genossenschaftsmitglieds war mittelbar, als der Gläubiger seinen Anspruch geltend machte, haftete vor allem die Genossenschaft und nicht das Mitglied, also die Haftung des Mitglieds war bedingt. Der Gläubiger konnte dann und nur dann gegen das Mitglied vertreten, wenn er die Bedingungen des Handels-, und des Konkursgesetzes (Nr. XVII. von 1881) erfüllte.

5. Über das geltende ungarische Genossenschaftsgesetz Nr. X von 2006

5.1. Über die Gesichtspunkte, auf die bei der Erschaffung des geltenden ungarischen Genossenschaftsgesetzes Rücksicht genommen wurden

Bei der Erschaffung des geltenden ungarischen Genossenschaftsgesetzes Nr. X von 2006 musste der Gesetzgeber die Bedeutung der Genossenschaften im XX. Jahrhundert, bzw. die europäische und ungarische Tradition des Genossenschaftsrechts in Rücksicht nehmen. Im Folgenden werden im Allgemeinen die gegenwertigen Vorgänge in Zusammenhang mit den Genossenschaften betrachtet. Über die internationale Bedeutung der Genossenschaften am Ende des 20. Jahrhunderts kann man feststellen, dass die Genossenschaften – die große Traditionen aufzeigen und in den wesentlichen Sektoren der Wirtschaft funktionieren – ihre Marktposition erhalten konnten, trotz dessen das sie in den erwähnten Sektoren der Wirtschaft mit den Kapitalvereinigungen konkurrieren mussten. Darüber hinaus, sind die Genossenschaften fähig die entsprechenden Antworten für die gegenwertigen gesellschaftlichen Probleme zu finden. Die Genossenschaften haben auch in der Beschäftigungspolitik eine bedeutende Rolle, weil sie Arbeitsplätze schaffen.²⁵ Sie sind in der Lage spezifische Dienstleistungen anbieten zu können auch auf Gebieten, wo die utilitären Gemeinschaftsunternehmen nicht tätig sind, oder diese Dienstleistungen aufgrund ihrer Funktionsprinzipien nicht leisten können. Es muss betont werden, dass die genossenschaftlichen Formen –

fejlődés biztosítását is elősegítik. E körben az előző megállapítás magyarázataként ki kell emelni, hogy a mezőgazdaság területén az agrárszövetkezetek tevékenységének jellemvonása az, más egyebek mellett, hogy az erdő-, a vad-, a víz-, a levegő védelmét értéknek tekintik. E szövetkezetek alapvető szerepet töltenek be a természetvédelem és a tájvédelem területén is. Ezzel összefüggésben külön is utalni kell arra, hogy a természet és a tájvédelmet szem előtt tartó, az ezeket kímélő környezetbarát termelési metodikák előtérbe állítása, az öko-gazdálkodás bevezetése vagy térnyerésének biztosítása ugyancsak sajátossága az agrár-marketing-szövetkezeteknek.²⁶

wie auch die Praxis zeigt – am meisten geeignet sind benachteiligte Gruppen in die Gemeinschaft zu integrieren, sowie Gebiete mit Entwicklungs-rückstand anzuschließen. Die Genossenschaften fördern die Sicherstellung der nachhaltigen Entwicklung auf Makrostufe. Hier kann bei der Erklärung der oben genannten Feststellung hervorgehoben werden, dass im Bereich der Landwirtschaft die Hauptcharakteristik der Agrargenossenschaftlichen Tätigkeit unter anderem, der Schutz des Wald-, Wild-, und Wasserbestandes sowie der Luftqualität ist. Diese Genossenschaften spielen eine grundlegende Rolle auf dem Gebiet des Naturschutzes und des Landschaftschutzes. In diesem Zusammenhang muss besonders hervorgehoben werden, dass es ebenfalls zur Charakteristik der Agrar-Marketinggenossenschaften gehört, den Natur- und Landschaftschutz vor Augen zu halten, die umweltfreundlichen Produktionsmethoden zu bevorzugen, und die Einführung der Öko-Landwirtschaft oder dessen Verbreitung sicherzustellen.²⁶

A szövetkezet fent említett ismertetőjegyeire figyelemmel a jelenlegi magyar szövetkezeti szabályozás központjában egy átfogó szövetkezeti törvény áll. A 2006-ban hatályba lépett törvény egyik ismertetőjegye többek között – ahogy ezt már említésre került – hogy a jelenkori szabályozási felfogás, így a konkrét rendelkezések is az 1948 előtt hatályos magyar szabályozási hagyományokat követik. A magyar szövetkezeti törvény szabályozása az Európai Unió rendelkezéseivel is összhangban áll, így mindent egybevetve leszögezhető, hogy a magyar hatályos szövetkezeti törvény egy megfelelő szakmai színvonalon megalkotott, korszerű joganyagnak tekinthető. Szükséges kihangsúlyozni, hogy egyes speciális tevékenységre megalkotott szövetkezetekre nézve – ahogy ezt korábban már jeleztük – párhuzamos szabályozás jellemző.

Hinsichtlich des oben genannten Merkmales der Genossenschaft steht im Mittelpunkt der heutigen Genossenschaftsregelung in Ungarn ein umfassendes Genossenschaftsgesetz. Ein Merkmal des im Jahre 2006 in Kraft getretenen Gesetzes ist es allerdings auch, dass – wie es schon ausgesagt wurde – bei der Auffassung der gegenwertigen Regelung, aber auch bei den konkreten Bestimmungen, die Traditionen der vor 1948 geltenden ungarischen Regelung befolgt werden. Das ungarische Genossenschaftsgesetz entspricht den einschlägigen Verordnungsbestimmungen der Europäischen Union, alles Zusammengenommen ist es ein zeitgemäßes Rechtsmaterial mit entsprechendem fachlichem Niveau. Es muss betont werden, dass auf einige spezielle Tätigkeiten gegründete Genossenschaften, wie schon vormals erwähnt worden ist, die parallele Regelungsmethode maßgebend ist.

5.2. A 2006. évi X. törvény általános jellemvonásairól és szabályozási területeiről

5.2. Über die allgemeine Charakteristik und über die Regelungsbereiche des Gesetzes Nr. X von 2006

A 2006. év X. törvény általános jellemvonásairól és

Über die allgemeine Charakteristik und über die

szabályozási területeiről elmondható, hogy a hatályos magyar szövetkezeti jog – ahogy ezt már többször hangsúlyoztuk – alapvető hasonlóságot mutat a magyar szövetkezeti jog első fejlődéstörténeti periódusának szabályozásával. Ez vonatkozik különösen a fogalomra, a vagyoni jogi rendelkezésekre, a törvény alkalmazási körére, a nyilvántartásba vételről, a szövetkezet és a tag gazdasági együttműködéséről, a tagsági jogviszonyról, a szervezetrendszeréről, a felelősségi viszonyokról, a szervezeti átalakulásról, a szövetkezet megszűnéséről. E körben meg kell még említeni a szövetkezeti szövetségek szabályozását, melyek magyar szabályai az európai szabályozási felfogást követik.²⁷

5.3. A szövetkezeti törvény alkalmazási köréről és a fogalomról

A szövetkezeti törvény alkalmazási köréről az állapítható meg, hogy az 1. §-ban a következők szerint tisztán és érthetően szabályozásra kerül: „Ez a törvény szabályozza a Magyar Köztársaság területén székhellyel rendelkező szövetkezetek alapítását, szervezetét, működését, felelősségét, egyesülését, szétválását, gazdasági társasággá való átalakulását, jogutód nélküli megszűnését, valamint tagjainak jogait, kötelezettségeit. Ez a törvény szabályozza a szövetkezeti szövetségek létesítésének szövetkezeteket érintő szabályait. A külföldi székhellyel alapított szövetkezetet – a külön törvényben meghatározott rendelkezések szerint Magyarországon bejegyzett fióktelepe által folytatott üzletszerű gazdasági tevékenysége során – az e törvény szerint alapított szövetkezetekkel azonos jogok illetik meg, illetőleg kötelezettségek terhelik.”

A szövetkezet fogalma tükrözi a kooperáció sajátos természetét. A fogalomra irányuló konkrét rendelkezések a 7. §-ban kerülnek szabályozásra a következők szerint: „A szövetkezet az alapszabályban meghatározott

Regelungsbereiche des Gesetzes Nr. X von 2006 kann es behauptet werden, dass das geltende ungarische Recht – wie es schon mehrmals betont wurde – gründe Ähnlichkeit mit der Regelung der ersten entwicklungsgeschichtlichen Periode von dem ungarischen Genossenschaftsrecht zeigt. Es bezieht sich besonders auf die Definition, auf die vermögensrechtlichen Vorschriften, auf den Anwendungsbereich, auf die Registrierung, auf den wirtschaftlichen Zusammenhang von Genossenschaft und Mitglied, auf das Mitgliedsverhältnis, auf die Organisationsstruktur, auf die Haftungsverhältnisse, auf die organisatorischen Veränderungen, auf die Auflösung der Genossenschaft. Dabei muss noch die Regelung der Genossenschaftsverbände noch erwähnt werden, deren ungarische Regelung der europäischen Regelungsauffassung entspricht.²⁷

5.3. Über den Anwendungsbereich und über den Begriff des Genossenschaftsgesetzes

Über den Anwendungsbereich des Genossenschaftsgesetzes kann es festgesetzt werden, dass er im § 1 des Gesetzes folgendermaßen klar und deutlich geregelt wird: „Das Genossenschaftsgesetz regelt die Gründung, die Organisation, den Betrieb, die Haftung, die Verschmelzung bzw. die Spaltung der auf dem Gebiet der Republik Ungarn über einen Sitz verfügenden Genossenschaften, ihre Umwandlung in eine Wirtschaftsorganisation bzw. ihre Auflösung ohne Rechtsnachfolger sowie die Rechte und Pflichten ihrer Mitglieder. Es regelt die Genossenschaften berührenden Vorschriften für die Bildung von Genossenschaftsverbänden. Der mit einem Sitz im Ausland gegründeten Genossenschaft stehen – bei ihrer durch eine laut den in einem gesonderten Gesetz festgelegten Bestimmungen in Ungarn eingetragene Zweigniederlassung betriebenen gewerbsmäßigen Wirtschaftstätigkeit – die gleichen Rechte wie den nach diesem Gesetz gegründeten Genossenschaften zu, bzw. hat sie dieselben Pflichten wie diese zu erfüllen”.

Der Begriff der Genossenschaft spiegelt die eigenartige Natur der erwähnten Kooperationsform. Die konkreten Bestimmungen sind in Beziehung darauf im § 7 die folgenden: Die Genossenschaft ist eine mit einem

összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése.”

A már említett szabályozási hagyományra tekintettel a hatályos magyar szövetkezetfogalom jelentős hasonlóságot mutat a hatályos német szövetkezeti törvény fogalmával. A német szövetkezeti törvény – *‘Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften’* – a következőket tartalmazza: „§ 1. Azok a le nem zárt taglétszámmal rendelkező társaságok, melyek célja a tagok gazdaságának vagy szociális, illetve kulturális szükségleteinek közös üzenen keresztül támogatása (Szövetkezetek) a törvény értelmében ‘bejegyzett szövetkezet’ jogait szerzik meg. Társaságokban, illetve más személyegyesülésekben való részvételük - beleértve a közjog hatály alá tartozó szervezetekben való részvételüket is – megengedett, ha e részvétel 1. a szövetkezeti tagok keresetének vagy gazdaságának, illetve szociális vagy kulturális szükségleteinek támogatását, vagy 2. a szövetkezet közérdekű törekvéseinek megvalósulását szolgálja anélkül, hogy az kizárólag/ kifejezetten vagy túlnyomórészt kifejezetten a szövetkezet célját képezné.”²⁸

A definícióról, amit az Európai Unió szövetkezeti joganyaga tartalmaz, megállapítható, hogy tartalmában egybeesik a magyar definícióval a vonatkozó rendelet a következő álláspontot rögzíti: „A szövetkezetek elsősorban magánszemélyek vagy jogi személyek olyan csoportjai, amelyeknek egyes működési alapelvei eltérnek az egyéb gazdasági szereplők működési alapelveitől. Ezek tartalmazzák a demokratikus felépítés és ellenőrzés alapelveit, valamint a működéssel elért nettó nyereség méltányos alapon történő felosztását.”²⁹ A Tanács 1435/2003/EK Rendelete (2003. július 22.) ‘Az Európai Szövetkezet (SCE) Statútumáról’ –

Anteilscheinkapital in einer in der Satzung festgelegten Höhe gegründete, nach den Grundsätzen der offenen Mitgliedschaft und des veränderlichen Kapitals tätige, über eine Rechtspersönlichkeit verfügende Organisation, deren Ziel es ist, die Befriedigung der wirtschaftlichen sowie anderen gesellschaftlichen Bedürfnisse (in Kultur, Bildung, Sozial- und Gesundheitswesen) ihrer Mitglieder voranzutreiben.

Entsprechend der schon erwähnten Regelungstradition zeigt die geltende ungarische Definition bedeutende Ähnlichkeit zur geltenden deutschen Genossenschaftsdefinition. Das deutsche Genossenschaftsgesetz – *‘Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften’* – umfasst die folgenden: „§ 1 Wesen der Genossenschaft (1) Gesellschaften von nicht geschlossener Mitgliederzahl, deren Zweck darauf gerichtet ist, den Erwerb oder die Wirtschaft ihrer Mitglieder oder deren soziale oder kulturelle Belange durch gemeinschaftlichen Geschäftsbetrieb zu fördern (Genossenschaften), erwerben die Rechte einer ‘eingetragenen Genossenschaft’ nach Maßgabe dieses Gesetzes. (2) Eine Beteiligung an Gesellschaften und sonstigen Personenvereinigungen einschließlich der Körperschaften des öffentlichen Rechts ist zulässig, wenn sie 1. der Förderung des Erwerbes oder der Wirtschaft der Mitglieder der Genossenschaft oder deren sozialer oder kultureller Belange oder, 2. ohne den alleinigen oder überwiegenden Zweck der Genossenschaft zu bilden, gemeinnützigen Bestrebungen der Genossenschaft zu dienen bestimmt ist.”²⁸

Über die Definition, die das genossenschaftliche Rechtsmaterial der Europäischen Union beinhaltet, kann man behaupten, dass sie beim Inhalt zur ungarischen Definition zusammenfällt. Die beziehende Verordnung legt die folgenden Standpunkte: „Bei Genossenschaften handelt es sich vor allem um Vereinigungen von natürlichen oder juristischen Personen, für die besondere und andere Funktionsprinzipien als für andere Wirtschaftssubjekte gelten. Dazu gehören beispielsweise das Prinzip der demokratischen Struktur und Kontrolle oder das der Verteilung des Netto-Jahresüberschusses nach dem Billigkeits-

Preambulum, (7) bekezdés.

A szociális szövetkezet fogalmáról, mint speciális szövetkezet típusról a magyar jogalkotó szakszerűen rendelkezett. Megfelelően a nemzetközi szövetkezeti szabályozásnak a magyar törvényalkotó a szociális szövetkezet fogalmát a 8. § szerint speciálisan határozza meg:³⁰ A szociális szövetkezet a 7. §-ban foglaltaknak megfelelő olyan szövetkezet, amelynek célja munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételek teremtése, valamint szociális helyzetük javításának egyéb módon történő elősegítése; amely iskolaszövetkezetként működik. A szociális szövetkezetnek a nevében viselnie kell a szociális szövetkezet megnevezést, illetve – iskolaszövetkezet esetében – az iskolaszövetkezet megnevezést. A szociális szövetkezet külön törvényben meghatározottak szerint közhasznú jogállású lehet.

A magyar szövetkezet alapítás körében a következő rendelkezések a legfontosabbak: *A magyar szövetkezeti törvényben a szövetkezetalapítás személyi feltételeit tekintve jelentős rendelkezéseket tartalmaz a jogszabály, melyek a 10. § szerint a következők:*

Szövetkezetet – ha törvény eltérően nem rendelkezik – legalább hét alapító tag, részjegy jegyzésének kötelezettségével alapíthat. Iskolaszövetkezetben a tanulókon kívül felvett tagok száma nem haladhatja meg a taglétszám tizenöt százalékát. A törvényben meghatározott alapító tagok belföldi és külföldi természetes személyek, jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok lehetnek. A jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdasági társaság tagok együttesen nem haladhatják meg a taglétszám felét. Kizárólag szövetkezetek részvételével másodlagos szövetkezet alapítható és működtethető. Szociális szövetkezetnek főszabályként csak természetes személy tagjai lehetnek.

grundsatz.”²⁹ Verordnung (EG) Nr. 1435/2003 des Rates vom 22. Juli 2003 über ‘das Statut der Europäischen Genossenschaft’ (SCE) – Preamble, (7).

Über den Begriff der Sozialgenossenschaft als ein spezieller Genossenschaftstyp verordnete der ungarische Gesetzgeber fachmäßig. *Entsprechend den internationalen genossenschaftlichen Regelungen wurde vom ungarischen Rechtsgeber der Begriff der Sozialgenossenschaft speziell laut § 8 definiert.*³⁰ Die Sozialgenossenschaft ist ein spezieller Genossenschaftstyp, deren Ziel die Schaffung von Arbeitsbedingungen für ihre arbeitslosen bzw. sozial benachteiligten Mitglieder sowie eine auf andere Art und Weise erfolgende Verbesserung ihrer sozialen Lage ist; oder die als Schulgenossenschaft tätig ist. Die Sozialgenossenschaft muss in ihrem Namen die Eintragung ‘Sozialgenossenschaft’ bzw. – bei einer Schulgenossenschaft – die Eintragung ‘Schulgenossenschaft’ tragen.

Im Bereich der ungarischen Genossenschaftsgründung sind die wichtigsten Bestimmungen die folgenden: *Im ungarischen Genossenschaftsgesetz wurden in Beziehung auf die personellen Bedingungen für die Gründung einer Genossenschaft wesentliche Vorschriften festgelegt. Diese Bestimmungen enthält § 10.*

Eine Genossenschaft kann – sofern ein Gesetz nichts anderes verfügt – von wenigstens sieben Gründungsmitgliedern, mit der Verpflichtung zur Zeichnung von Anteilscheinen gegründet werden. An einer Schulgenossenschaft darf die Anzahl der außer den Schülern aufgenommenen Mitglieder fünfzehn Prozent der Mitgliederstärke nicht übersteigen. Die im Gesetz festgelegten Gründungsmitglieder können inländische und ausländische natürliche Personen, juristische Personen sowie Wirtschaftsorganisationen ohne Rechtspersönlichkeit sein. Die juristischen Personen und Wirtschaftsorganisationen ohne Rechtspersönlichkeit als Mitglieder dürfen zusammen nicht mehr als die Hälfte der Mitgliederzahl ausmachen. Ausschließlich unter Teilnahme von Genossenschaften darf eine sekundäre Genossenschaft gegründet und betrie-

Iskolaszövetkezet alapításához az oktatási intézmény alapító tagsága szükséges.

Természetes személyként szövetkezeti tag az lehet, aki 18. életévét betöltötte; vagy 14. életévét betöltötte és a nyilatkozata érvényességéhez rendelkezésre áll a törvényes képviselőjének hozzájáruló nyilatkozata.

Tilos tagokat nyilvános felhívás útján gyűjteni.

Az alapítás körében az alakuló közgyűlés a 11. § szerint fontos szerepet játszik. A szövetkezet alapítását az alapító tagok részvételével tartott alakuló közgyűlés határozza el. Szükséges e körben még megjegyezni, hogy a törvény tartalmazza az alapszabály kötelező tartalmi elemeit.³¹

Az alapítás körében a szövetkezet nyilvántartásba vétele meghatározó jelentőségű. A szabályozás értelmében a nyilvántartásba vétel kötelező. A szövetkezet alapítását az alapszabály elfogadásától számított 30 napon belül – bejegyzés és közzététel céljából – be kell jelenteni a szövetkezet székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bírósághoz, mint cégbírósághoz (a továbbiakban: cégbíróság). A szövetkezet a cégbejegyzés iránti kérelem benyújtását követően végezhet gazdasági tevékenységet. A törvény 17. §-a szerint a szövetkezet törvényességi felügyeletét a szövetkezet székhelye szerint illetékes cégbíróság látja el, külön törvény rendelkezései szerint.

5.4. A szövetkezeti törvény tagsági jogviszonyra vonatkozó szabályairól

A szövetkezeti tagsági jogviszonyról általános-

ben werden. Mitglieder einer Sozialgenossenschaft dürfen – als Hauptregel – nur natürliche Personen sein.

Zur Gründung einer Schulgenossenschaft ist die Gründungsmitgliedschaft einer Bildungseinrichtung erforderlich.

Als natürliche Person kann Genossenschaftsmitglied sein, wer sein achtzehntes Lebensjahr vollendet hat; oder sein vierzehntes Lebensjahr vollendet hat und bei wem zur Gültigkeit seiner Erklärung die zustimmende Erklärung seines gesetzlichen Vertreters vorhanden ist.

Es ist verboten, über einen öffentlichen Aufruf Gesellschafter anzuwerben.

Bei der Gründung spielt die Gründungsgeneralversammlung laut § 11 eine wichtige Rolle. Die Gründung der Genossenschaft wird nämlich von der unter Teilnahme der Gründungsmitglieder abgehaltenen Gründungsgeneralversammlung beschlossen. Es muss noch bemerkt werden, dass der obligatorische Inhalt der Satzung durch das Gesetz festgelegt wird.³¹

Im Bereich der Gründung ist die Registrierung der Genossenschaft maßgebend. Nach der Regelung ist die Registrierung obligatorisch. Die Gründung der Genossenschaft ist innerhalb von dreißig Tagen nach der Annahme der Satzung – zur Eintragung und Veröffentlichung – bei dem nach dem Sitz der Genossenschaft zuständigen Komitatsgericht (Hauptstädtischen Gericht) als Handelsregistergericht (im Weiteren: Handelsregistergericht) anzumelden. Die Genossenschaft darf nach der Einreichung des Antrags auf handelsgerichtliche Eintragung eine Wirtschaftstätigkeit verrichten. Gemäß § 17 versieht die Gesetzlichkeitsaufsicht der Genossenschaft versieht das nach dem Sitz der Genossenschaft zuständige Handelsregistergericht, gemäß den Bestimmungen eines gesonderten Gesetzes.

5.4. Über das Mitgliedsverhältnis im Genossenschaftsgesetz

Über das Mitgliedsverhältnis im Allgemeinen muss

ságban véve rögzíteni kell, hogy a vonatkozó rendelkezések magas szakmai színvonalon kerültek megalkotásra. *A tagsági jogviszony tekintetében a törvény IV. fejezete több fontos rendelkezést tartalmaz.* Ezek a következők: A szövetkezeti tagsági jogviszony a szövetkezet alapításakor, vagy írásbeli kérelem alapján tagfelvétellel keletkezik. Az alapszabály meghatározhatja a szövetkezet céljából következő azon ismérveket, amelyek a tagfelvételi kérelmek elbírálása során irányadók. A tagok felvételénél, továbbá a tagok jogainak és kötelességeinek meghatározásánál az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A tag kérelmében nyilatkozik arról, hogy a szövetkezet alapszabályában foglaltakat magára nézve kötelezőnek ismeri el és vállalja a szövetkezet céljainak megvalósításában való vagyoni és – befektető tag kivételével – személyes közreműködést.

A tagfelvételtől – a befektető tag kivételével – az alapszabályban meghatározott testület dönt, a felvételi kérelem benyújtását követő legközelebbi ülésén. A döntésről a belépni kívánó személyt értesíteni és a közgyűlést tájékoztatni kell. Az alapszabályban meghatározott testület a kérelem elbírálása során vizsgálja a tagfelvétel e törvényben foglalt feltételeinek meglétét, valamint azt, hogy a kérelmező képes-e részt venni a szövetkezet tevékenységében.

A tagsági jogviszonyra vonatkozó rendelkezések tartalma egybeesik a magyar és az európai szövetkezeti jog hagyományaival. *A tagsági jogviszony 46. §-ban rögzített tartalma kifejezésre juttatja a szövetkezet sajátos gazdasági és jogi természetét.* A tag alapvető joga, hogy részt vegyen a szövetkezet tevékenységében, személyes közreműködésének, vagyoni hozzájárulásának és egyéb érdekeltiségének megfelelően részesedjen a gazdálkodás eredményéből; igénybe vegye a szövetkezet által a tagok részére rendszeresített szolgáltatásokat, és élvezze a

deklariert werden, dass die Vorschriften in diesem Bereich mit einem hohen Fachniveau herausgearbeitet wurden. *Über das Mitgliedsverhältnis enthält Abschnitt IV des Gesetzes mehrere wichtige Bestimmungen.* Diese sind die folgenden: Das Mitgliedsverhältnis in der Genossenschaft entsteht bei der Gründung der Genossenschaft oder auf schriftlichen Antrag durch Mitgliedsaufnahme. Die Satzung kann die sich aus dem Zweck der Genossenschaft ergebenden Kriterien festlegen, die bei der Entscheidung von Anträgen zur Mitgliedsaufnahme maßgebend sind. Bei der Aufnahme von Mitgliedern sowie bei der Festlegung der Rechte und Pflichten der Mitglieder ist die Anforderung der Gleichbehandlung einzuhalten. Das Mitglied gibt in seinem Antrag eine Erklärung ab, dass es die Festlegungen in der Satzung der Genossenschaft für sich als verbindlich ansieht und zur Realisierung der Ziele der Genossenschaft einen Vermögensbeitrag übernimmt bzw. sich - mit Ausnahme des investierenden Mitglieds - zu einer persönlichen Mitwirkung bereit erklärt.

Über die Mitgliedsaufnahme entscheidet - mit Ausnahme des investierenden Mitglieds - das in der Satzung festgelegte Gremium auf seiner nächsten Sitzung nach der Einreichung des Aufnahmeantrags. Von der Entscheidung ist die Person, die beitreten möchte, in Kenntnis zu setzen und die Generalversammlung zu informieren. Das in der Satzung festgelegte Gremium prüft bei der Entscheidung des Antrags das Bestehen der in diesem Gesetz festgehaltenen Bedingungen der Mitgliedsaufnahme sowie ob der Antragsteller in der Lage ist, sich an der Tätigkeit der Genossenschaft zu beteiligen.

Der Inhalt des Mitgliedsverhältnisses entspricht der Tradition des ungarischen und europäischen Genossenschaftsrechts. *Der Inhalt des Mitgliedsverhältnisses bringt laut § 46 die eigenartige wirtschaftliche und juristische Natur der Genossenschaften zum Ausdruck.* Die Grundrechte des Mitglieds sind, sich an der Tätigkeit der Genossenschaft zu beteiligen und seiner persönlichen Mitwirkung, Vermögenseinlage und sonstigen Beteiligung entsprechend am Ergebnis der Wirtschaftsführung beteiligt werden; die von der Genossenschaft für

szövetkezés egyéb előnyeit; tanácskozási és szavazati joggal részt vegyen a közgyűlésen; tisztséget viseljen a szövetkezetben; a vezető tisztségviselőktől felvilágosítást kérjen a szövetkezetet érintő bármely kérdésről. A szövetkezet működésének irányítása és ellenőrzése során a tagokat – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – az általuk szolgáltatott vagyoni hozzájárulás mértékére tekintet nélkül, azonos jogok illetik meg.

A tag alapvető kötelessége, hogy teljesítse a vagyoni hozzájárulását, továbbá vállalásának megfelelően részt vegyen a szövetkezetnek és szerveinek a tevékenységében; védje a szövetkezet vagyonát.

A tagok jogait és kötelességeit részletesen az alapszabály tartalmazza. A tag személyes közreműködésének módját az igazgatósággal kötött tagsági megállapodás határozza meg.

A befektetői tagsági jogviszony tartalma a 60. § értelmében speciális szabályozást igényel. Ha az alapszabály lehetővé teszi, befektető tag is lehet szövetkezeti tag. A befektető tag felvételéről a közgyűlés dönt. Szociális szövetkezetnek nem lehet befektető tagja. A befektető tag pénzübeli hozzájárulás vagy a 49. § (3) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelő nem pénzübeli hozzájárulás rendelkezésre bocsátásával a szövetkezetnél befektetői részjegyet jegyez (továbbiakban: befektetői részjegy). A befektető tagok száma nem haladhatja meg a szövetkezeti tagok 10%-át, a befektetői részjegyek névértéke pedig nem haladhatja meg a részjegytőke 30%-át.

A befektető tag örököse (jogutóda) az e törvényben meghatározottak szerint kérheti a befektető taggá való felvételét. Felvétel hiányában vele el kell

die Mitglieder eingeführten Leistungen in Anspruch zu nehmen und die sonstigen Vorteile des Zusammenschlusses zu genießen; mit Beratungs- und Stimmrecht an der Generalversammlung teilzunehmen; ein Amt in der Genossenschaft zu bekleiden; von den leitenden Repräsentanten eine Auskunft über jede die Genossenschaft betreffende Frage zu fordern. Bei der Leitung und Kontrolle der Tätigkeit der Genossenschaft stehen den Mitgliedern – wenn dieses Gesetz nichts anderes verfügt – ohne Rücksicht auf die Höhe der von ihnen geleisteten Vermögenseinlage die gleichen Rechte zu.

Die grundlegenden Pflichten des Mitglieds sind, seine Vermögenseinlage zu erfüllen und sich ferner seiner Verpflichtung entsprechend an der Tätigkeit der Genossenschaft und ihrer Organe zu beteiligen; sowie das Vermögen der Genossenschaft zu schützen.

Die Rechte und Pflichten der Mitglieder sind detailliert in der Satzung enthalten. Die Art und Weise der persönlichen Mitwirkung des Mitglieds legt die mit dem Vorstand abgeschlossene Mitgliedschaftsvereinbarung fest.

Der Inhalt des investierenden Mitgliedsverhältnisses benötigt gemäß § 60 eine spezielle Regelung. Wenn die Satzung es ermöglicht, kann das Mitglied der Genossenschaft auch ein investierendes Mitglied sein. Über die Aufnahme des investierenden Mitglieds entscheidet die Generalversammlung. Eine Sozialgenossenschaft darf kein investierendes Mitglied haben. Das investierende Mitglied zeichnet unter Bereitstellung einer Geldeinlage oder einer den in § 49 Abs. 3 festgehaltenen Anforderungen entsprechenden Sacheinlage bei der Genossenschaft Anlegeranteilscheine (im Weiteren: Anlegeranteilschein). Die Anzahl der investierenden Mitglieder darf zehn Prozent der Genossenschaftsmitglieder nicht überschreiten, während der Nennwert der Anlegeranteilscheine nicht über dreißig Prozent des Anteilscheinkapitals liegen darf.

Der Erbe (Rechtsnachfolger) des investierenden Mitglieds kann nach den Festlegungen in diesem Gesetz seine Aufnahme als investierendes Mitglied

számolni.

A befektető tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt befektető taggal, illetve örökösével (jogutóddal) az elszámolásra a tagsági jogviszony megszűnését követően a befektető tag és a szövetkezet által kötött megállapodásban foglalt időpontban és módon kerül sor.

A befektető tag (volt befektető tag; örökös; jogutód) befektetői részjegye összege arányában jogosult a szövetkezet gazdasági tevékenységéből származó adózás utáni eredményéből részesedésre, ugyanilyen arányban viseli a veszteséget is.

A befektető tag jogai és kötelezettségei a tag törvényben meghatározott jogaival és kötelezettségeivel azonosak az alábbi eltérésekkel: a befektető tag a törvény 'rendes' tagjaira vonatkozó rendelkezéseiben foglaltaktól eltérően a pénzbeli hozzájárulás teljes összegét is köteles az alapításkor (belépéskor) befizetni; a befektető tag személyes közreműködésre nem kötelezhető; a befektető tag a befektetői részjegyét a szövetkezeti tagon és a szövetkezetbe tagként belépő személyen túlmenően befektető tagra, valamint a szövetkezetbe befektető tagként belépő személyre is átruházhatja.

5.5. A szövetkezeti törvény szövetkezet és a tag gazdasági együttműködésére vonatkozó szabályairól

A szövetkezeti tagsági jogviszony bemutatásánál a szövetkezet és a tag gazdasági együttműködésére vonatkozó szabályok nem hagyhatók figyelmen kívül. Az 55. § és az 56. § rendelkezéseiben a jogalkotó az üzemkiegészítés elvét és a visszatérítés a vásárlás arányában elvét juttatja érvényre.

beantragen. In Ermangelung einer Aufnahme ist mit ihm eine Abrechnung vorzunehmen.

Bei der Auflösung des Verhältnisses als investierendes Mitglied erfolgt die Abrechnung mit dem ehemaligen investierenden Mitglied bzw. seinem Erben (Rechtsnachfolger) nach der Auflösung des Mitgliedsverhältnisses zu dem Zeitpunkt und auf die Art und Weise, wie in der zwischen dem investierenden Mitglied und der Genossenschaft abgeschlossenen Vereinbarung festgehalten.

Das investierende Mitglied (das ehemalige investierende Mitglied; der Erbe bzw. Rechtsnachfolger) ist im Verhältnis der Summe seiner Anlegeranteilscheine zu einer Beteiligung an dem sich aus der Wirtschaftstätigkeit ergebenden Ergebnis nach Steuern der Genossenschaft berechtigt und trägt im gleichen Umfange auch die Verluste.

Die Rechte und Pflichten des investierenden Mitglieds sind mit den in diesem Gesetz festgelegten Rechten und Pflichten eines Mitglieds identisch, doch gibt es folgende Abweichungen: das investierende Mitglied muss in Abweichung vom Gesetz die Gesamtsumme der Geldeinlage bei der Gründung (beim Beitritt) einzahlen; das investierende Mitglied kann nicht zur persönlichen Mitwirkung verpflichtet werden; das investierende Mitglied kann seine Anlegeranteilscheine außer den Genossenschaftsmitgliedern und einer der Genossenschaft als Mitglied beitretenden Person auch einem investierenden Mitglied sowie einer der Genossenschaft als investierendes Mitglied beitretenden Person übertragen.

5.5. Über die wirtschaftliche Zusammenarbeit von Genossenschaft und Mitglied im Genossenschaftsgesetz

Bei der Darstellung der Mitgliedschaft in einer Genossenschaft können die Regeln bezogen der Zusammenarbeit wirtschaftlichen Zusammenarbeit von Genossenschaft und Mitglied nicht ausgelassen werden. Mit diesen Vorschriften in § 55 und in § 56 macht der Rechtsgeber die Prinzipien Betriebsergänzung und Rückvergütung geltend.

A szövetkezet és a tag gazdasági együttműködését az alapszabály a szövetkezet céljaihoz igazodóan részletesen meghatározza. Az együttműködés megvalósulhat: (a) a tagok beszerzéseinek, termékeik feldolgozásának, értékesítésének lebonyolításában; (b) a tagok fogyasztási szükségleteinek kielégítésében és vásárlási visszatérítés nyújtásában; (c) közös gazdálkodásban; (d) a tagok munkalehetőséghez juttatásában, szociálisan hátrányos helyzetük egyéb módon való javításában; (e) diákok és az oktatási intézmények együttműködésével működő iskolaszövetkezetek esetén a diákok munkalehetőségeinek megteremtésében, valamint az oktatási feltételek javításában; (f) a gazdasági együttműködés konkrét módjához igazodó egyéb formában.

A tagok személyes közreműködésének módozatait az alapszabály a szövetkezet sajátosságainak megfelelően határozza meg. A személyes közreműködés történhet – a szövetkezet tevékenységéhez képest – termeléssel, termékek feldolgozásával, értékesítésre előkészítéssel, értékesítéssel, fogyasztással vagy egyéb tevékenységgel.

5.6. A szövetkezeti törvény vagyoni jogi előírásairól

A szövetkezeti tagsági jogviszony elemzését követően szükséges a szövetkezeti törvény vagyoni jogi rendelkezéseit részletezni. A vagyoni jog körében a magyar szövetkezeti törvény részletesen szabályozást tartalmaz a szövetkezeti vagyoni, a 65-67. §-ban, a vagyoni hozzájárulásra a 49-51. §-ban, a részjegyre a 44. §-ban, a tagi kölcsönre az 52. §-ban, továbbá a pótbefizetésre az 54. §-ban, és végül a közösségi alapra vonatkozóan az 57. §, 58. §, 59. § és 71. §-ban. A legfontosabb rendelkezések e körben a következők:

A szövetkezet vagyona a szövetkezet saját tőkéje, amely magába foglalja a részjegytőkét (jegyzett tőkét) továbbá a jegyzett, ugyanakkor be nem

Die wirtschaftliche Zusammenarbeit der Genossenschaft und des Mitglieds wird von der Satzung, angepasst an die Ziele der Genossenschaft, detailliert festgelegt. Die Zusammenarbeit kann realisiert werden: (a) bei der Abwicklung der Anschaffungen der Mitglieder bzw. bei der Verarbeitung und dem Verkauf ihrer Erzeugnisse; (b) bei der Befriedigung der Konsumbedürfnisse der Mitglieder und der Gewährung einer Kaufrückerstattung; (c) bei einer gemeinsamen Wirtschaftsführung; (d) bei der Schaffung einer Arbeitsmöglichkeit für die Mitglieder bzw. bei einer auf andere Weise erfolgenden Verbesserung ihrer sozial benachteiligten Lage; (e) im Falle von Schulgenossenschaften, die unter Zusammenarbeit der Schüler und Bildungseinrichtungen tätig sind, bei der Schaffung von Arbeitsmöglichkeiten für die Schüler sowie der Verbesserung der Ausbildungsbedingungen; (f) bei einer sich nach der konkreten Art und Weise der wirtschaftlichen Zusammenarbeit richtenden sonstigen Form. Die Möglichkeiten der persönlichen Mitwirkung der Mitglieder legt die Satzung den Eigenheiten der Genossenschaft entsprechend fest. Die persönliche Mitwirkung kann – im Verhältnis zur Tätigkeit der Genossenschaft – durch eine Produktion, die Verarbeitung von Erzeugnissen, die Vorbereitung zum Verkauf, den Verkauf bzw. den Konsum oder durch eine andere Tätigkeit erfolgen.

5.6. Über die vermögensrechtlichen Vorschriften des Genossenschaftsgesetzes

Nach der Darstellung des genossenschaftlichen Mitgliedsverhältnisses ist es nötig die vermögensrechtlichen Vorschriften zu detaillieren. Im Bereich des Vermögensrechts enthält das ungarische Genossenschaftsgesetz ausführliche Regelungen über das Vermögen der Genossenschaft in §§ 65-67, die Vermögenseinlage in §§ 49-51, über den Anteilschein in § 44, über das Mitgliederdarlehen in § 52, sowie über die Nachschüsse § 54, und letztlich über den Gemeinschaftsfond in §§ 57, 58, 59 und 71. Die wichtigsten Elemente der Bestimmungen, die in diesem Bereich bemerken werden sollen, sind die folgenden.

Das Vermögen der Genossenschaft ist das Eigenkapital der Genossenschaft, welches das Anteilscheinkapital (gezeichnete Kapital), das

fizetett tőkét; - a tőketartalékot; - az eredménytartalékot; - a lekötött tartalékot (ezen kategória keretén belül a közösségi alapot); - az értékelési tartalékot; valamint - a tárgy év mérleg szerinti eredményét. A szövetkezet részjegytőkéje (jegyzett tőke) a tagok vagyoni hozzájárulásainak összege, amelyek teljesítését, illetve az erre vonatkozó kötelezettségvállalást a tagok részére kiállított részjegyek igazolják.

A részjegytőke (jegyzett tőke) alapításkori értékét az alapszabály határozza meg. A szövetkezet közgyűlése a részjegytőkén (jegyzett tőkén) felüli vagyon egy részét a közösségi alapba helyezheti és azt a lekötött tartalékban kell nyilvántartani.

A közösségi alap felhasználására vonatkozó szabályokat az alapszabályban kell meghatározni. Ennek keretében rendelkezni kell a szövetkezet jogutód nélküli megszűnése, illetőleg gazdasági társasággá való átalakulása esetén a közösségi alap más szövetkezet, illetőleg szövetkezeti szövetség részére való átadásáról.

A szövetkezet alapszabálya határozza meg a tagok vagyoni hozzájárulásának azt a legkisebb mértékét, amelynek teljesítése minden tag számára kötelező. A vagyoni hozzájárulás pénzbeli vagy nem pénzbeli lehet. *A vagyoni hozzájárulást, illetve a tag arra irányuló kötelezettségvállalását a részjegy testesíti meg.*

A nem pénzbeli hozzájárulás bármilyen forgalomképes vagyoni értékkel rendelkező dolog, szellemi alkotás, valamint vagyoni értékű jog – ideértve az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelést is – lehet. A tag munkavégzésre vagy más személyes közreműködésre, illetve szolgáltatás nyújtására irányuló kötelezettségvállalását nem pénzbeli hozzájárulásként figyelembe venni nem lehet. A nem pénzbeli hozzájárulást nyújtó tag a hozzájárulás szolgáltatásától számított öt éven át helytállni tartozik a szövetkezetnek azért, hogy a hozzájárulás megjelölt

gezeichnete, doch nicht eingezahlte Kapital, die Kapitalrücklage, die Gewinnrücklage, die gebundene Rücklage (und in dieser den Gemeinschaftsfonds), die Bewertungsrücklage sowie das Bilanzergebnis des Berichtsjahres umfasst. Das Anteilscheinkapital (gezeichnete Kapital) der Genossenschaft ist die Summe der Vermögenseinlagen der Mitglieder, deren Erbringung bzw. die diesbezüglich übernommenen Verpflichtungsübernahmen durch die für die Mitglieder ausgestellten Anteilscheine bestätigt werden.

Den Wert des Anteilscheinkapitals (gezeichneten Kapitals) bei der Gründung legt die Satzung fest. Die Generalversammlung der Genossenschaft kann einen Teil des Vermögens über dem Anteilscheinkapital (gezeichneten Kapital) in den Gemeinschaftsfonds anlegen, wobei dieser Teil in der gebundenen Rücklage zu registrieren ist.

Die Regeln zur Verwendung des Gemeinschaftsfonds sind in der Satzung festzulegen. Im Rahmen dessen muss für den Fall der Auflösung der Genossenschaft ohne Rechtsnachfolge bzw. ihrer Umwandlung in eine Wirtschaftsorganisation über die Übergabe des Gemeinschaftsfonds an eine andere Genossenschaft bzw. an den Genossenschaftsverband verfügt werden.

Die Satzung der Genossenschaft legt die Mindesthöhe der Vermögenseinlage der Mitglieder fest, deren Erfüllung für jedes Mitglied verbindlich ist. Die Vermögenseinlage kann eine Geld- oder Sacheinlage sein. *Die Vermögenseinlage bzw. die darauf bezogene Verpflichtungsübernahme des Genossenschaftsmitglieds stellt der Anteilschein dar.*

Die Sacheinlage können alle über einen verkehrsfähigen Vermögenswert verfügenden Gegenstände, Geistesschöpfungen sowie verkehrsfähigen Rechte – einschließlich der vom Schuldner anerkannten oder auf einem rechtskräftigen Gerichtsbeschluss beruhenden Forderungen – sein. Die Verpflichtungsübernahme des Mitglieds zur Arbeitsverrichtung oder zu einer anderen persönlichen Mitwirkung bzw. Leistungsgewährung darf nicht als Sacheinlage berücksichtigt werden. Das eine Sacheinlage leistende Mitglied muss der Genossenschaft innerhalb von

értéke nem haladja meg a hozzájárulásnak a szolgáltatás idején fennállott értékét.

A tagnak vagyoni hozzájárulásként az alapszabályban meghatározott számú és névértékű részjegyet kell jegyeznie. Alapításkor és belépéskor egy részjegy jegyzése kötelező, amelynek – pénzbeli hozzájárulás esetén – az alapszabályban meghatározott hányadát, de legalább harminc százalékát az alapításkor (belépéskor) be kell fizetni, nem pénzbeli hozzájárulás esetén pedig az egészét szolgáltatni kell.

Ha a tag a részjegy névértékének megfelelő vagyoni hozzájárulás teljes összegét belépéskor nem szolgáltatja, a fennmaradó részt az alapszabályban meghatározott módon és időpontban – de legkésőbb a belépéstől számított egy éven belül – köteles szolgáltatni. Alapítás esetében az egyéves időtartamot a szövetkezet cégbejegyzésétől kell számítani.

A részjegyek névértéke csak azonos összegű lehet. A részjegy másra – a szövetkezet tagja, valamint a törvényben meghatározott esetben a szövetkezetbe tagként belépő személy kivételével – nem ruházható át, és a szövetkezeti tagnak harmadik személlyel szemben fennálló kötelezettsége miatt bírósági végrehajtás alá nem vonható.

A tag örököse (jogutóda) az e törvényben meghatározottak szerint kérheti a taggá való felvételét. Felvétel hiányában vele el kell számolni.

A tagsági jogviszony megszűntetése vagy megszűnése esetén a tagot, illetve örökösét (jogutódát), a részjegy névértéke, valamint a tagsági jogviszony alatt keletkezett, a részjegyre jutó saját tőke lekötött tartalékkal csökkentett összege illeti meg, abban az esetben, ha az a veszteség fedezésére

fünf Jahren nach der Leistung der Sacheinlage dafür eintreten, dass der angegebene Wert der Einlage den zum Zeitpunkt der Leistung bestehenden Wert der Sacheinlage nicht übersteigt.

Das Mitglied muss als Vermögenseinlage Anteilscheine in einer Anzahl und mit einem Nennwert, wie in der Satzung festgelegt, zeichnen. Bei der Gründung und beim Beitritt ist die Zeichnung eines Anteilscheins verbindlich, dessen – bei einer Geldeinlage – in der Satzung festgelegter Anteil, doch wenigstens dreißig Prozent bei der Gründung (beim Beitritt) einzuzahlen ist (sind), während eine Sacheinlage voll und ganz zu leisten ist.

Wenn das Mitglied beim Beitritt nicht die gesamte Summe der dem Nennwert des Anteilscheins entsprechenden Vermögenseinlage geleistet hat, ist der verbleibende Teil auf die Art und Weise und zu dem Zeitpunkt, wie in der Satzung festgelegt, – doch spätestens innerhalb eines Jahres nach dem Beitritt – zu leisten. Bei der Gründung ist der einjährige Zeitraum von der handelsgerichtlichen Eintragung der Genossenschaft an zu rechnen.

Der Nennwert der Anteilscheine muss die gleiche Höhe haben. Der Anteilschein darf einer anderen Person – mit Ausnahme eines Mitglieds der Genossenschaft sowie im Gesetz festgelegten Fall mit Ausnahme der der Genossenschaft als Mitglied beitretenden Person – nicht übertragen und keiner Zwangsvollstreckung wegen Verbindlichkeiten des Genossenschaftsmitglieds gegenüber einem Dritten unterzogen werden.

Der Erbe (Rechtsnachfolger) des Mitglieds kann nach den Festlegungen in diesem Gesetz die Aufnahme als Mitglied beantragen. In Ermangelung einer Aufnahme ist mit ihm eine Abrechnung vorzunehmen.

Bei einer Beendigung oder Auflösung des Mitgliedsverhältnisses steht dem Mitglied bzw. dessen Erben (Rechtsnachfolger) der Nennwert des Anteilscheins sowie die um die gebundene Rücklage gesenkte Summe des während des Mitgliedsverhältnisses entstandenen und auf den

nem került felhasználásra. A részjegy névértékének az elszámolására a tagsági jogviszony megszűnését követő, számviteli törvény szerinti beszámolót elfogadó közgyűlés napjától számított 30 napon belül kerül sor. Ha az elszámolás alapjául szolgáló összeg a névértéket meghaladja, akkor a különbözet összegét a közgyűlés által meghatározott időszak alatt kell kifizetni. A részjegy – a közhasznú szervezeti jogállással rendelkező szociális szövetkezet kivételével – a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít.

A hatályos magyar szövetkezeti törvény vagyoni jogi rendelkezései a következő vagyoni jogi kategóriákat tartalmazza: (a) tagi kölcsön, (b) pótbefizetés, (c) közösségi alap.

A tagi kölcsön szabályozása körében a jogalkotónak az volt a célja, hogy amennyiben a szövetkezetnek pénzügyi nehézségei adódnak, lehetősége legyen saját érdekkörében ezt megoldania. Ezt a célt szolgálják a következő rendelkezések: A szövetkezet tagja – ha tagsági jogviszonya legalább 1 éve fennáll – a szövetkezetnek kamatmentesen vagy kamat ellenében kölcsönt nyújthat (tagi kölcsön), ha az alapszabályban meghatározott kötelező vagyoni hozzájárulását már teljesítette.

A szövetkezet számára nyújtott tagi kölcsönt csak a szövetkezet céljainak megvalósítására szabad felhasználni.

*Pénzügyi problémák rendezésére a szövetkezetnek egy másik eszköze a pótbefizetés. Ebben az esetben a tagok segítik meg a szövetkezetet egyenlő arányban.*³²

*A törvény vagyoni jogi rendelkezéseiből a közösségi alapra vonatkozó szabályokat szükséges még megemlíteni:*³³ A

Anteilschein entfallenden Eigenkapitals zu, sofern dieses nicht zur Deckung von Verlusten verwendet wurde. Die Abrechnung des Nennwertes des Anteilscheins erfolgt innerhalb von dreißig Tagen nach dem Tag der den Abschluss laut Rechnungslegungsgesetz annehmenden Generalversammlung nach der Auflösung des Mitgliedsverhältnisses. Wenn die als Basis der Abrechnung dienende Summe über dem Nennwert liegt, ist die Differenzsumme in dem von der Generalversammlung festgelegten Zeitraum zu zahlen. Der Anteilschein berechtigt – mit Ausnahme der über eine Rechtsstellung als gemeinnützige Organisation verfügenden Sozialgenossenschaft – zu einer Beteiligung am versteuerten Ergebnis der Genossenschaft. Die Vermögenseinlage bzw. die darauf bezogene Verpflichtungsübernahme des Genossenschaftsmitglieds stellt der Anteilschein dar.

Das Vermögensrecht des geltenden ungarischen Genossenschaftsgesetzes besteht aus den folgenden vermögensrechtlichen Kategorien: (a) Mitgliedsdarlehen, (b) Nachschüsse, (c) Gemeinschaftsfond.

Bei der Regelung des Mitgliedsdarlehens hatte der Rechtsgeber das Ziel, die Möglichkeit der Genossenschaft zu geben, die finanziellen Schwierigkeiten in eigenem Interessenbereich lösen zu können. Diesem Ziel dienen die folgenden Vorschriften: Das Mitglied der Genossenschaft kann – wenn sein Mitgliedsverhältnis seit wenigstens einem Jahr besteht – der Genossenschaft zinsfrei oder gegen Zinsen ein Darlehen gewähren (Mitgliederdarlehen), wenn es seine in der Satzung festgelegte, verbindliche Vermögenseinlage bereits erfüllt hat.

Das der Genossenschaft gewährte Mitgliederdarlehen darf nur zur Realisierung der Ziele der Genossenschaft verwendet werden.

*Ein anderes Mittel der Genossenschaft für die Lösung finanzieller Problemen sind die Nachschüsse. In diesem Fall helfen die Mitglieder der Genossenschaft in gleichen Maßen.*³²

Aus den vermögensrechtlichen Vorschriften des Gesetzes müssen die Bestimmungen über den Gemeinschaftsfond

szövetkezet az adózás utáni eredményének a közgyűlés által meghatározott mértékében közösségi alapot képez a törvényben meghatározott juttatások és támogatások, valamint az azokat terhelő adók és járulékok fedezete céljára. A közösségi alap fel nem osztható szövetkezeti vagyonnak minősül, amely a lekötött tartalékban van elkülönítve. A közösségi alap képzése az eredménytartalékból a lekötött tartalékba való átvezetéssel történik. A számviteli törvény szerinti tárgyévi beszámolót elfogadó közgyűlés határozza meg, hogy a közösségi alap rendelkezésre álló állományának hány százaléka erejéig lehet a tárgyévet követő évben a juttatásokat és támogatásokat teljesíteni. A beszámolónak a közgyűlés elé terjesztése előtt az alapból történő felhasználásra vonatkozó javaslatához a szövetkezet közgyűlése által felhatalmazott országos szövetkezeti szövetség nyilatkozatát be kell szerezni. A teljesített juttatások és támogatások, valamint az ezeket terhelő adók és járulékok közösségi alapból felhasznált összegét a lekötött tartalékból az eredménytartalékba kell átvezetni.

A szövetkezet gazdasági társasággá való átalakulása vagy jogutód nélküli megszűnése esetén – a hitelezőkkel való elszámolást követően – a közösségi alapot az alapszabály rendelkezése szerinti szövetkezet, vagy a szövetkezeti szövetség részére kell átadni. A közösségi alap a nyereségből való részesedésként, illetőleg a tagsági viszony megszűnéséhez kapcsolódó elszámolás során nem vehető figyelembe.

A közösségi alappal összefüggésben a jogalkotónak a 57. §-ban rögzítenie kellett azokat a célokat, melyekre a közösségi alapba befizetett összeg felhasználásra kerül. Ezek a célok a törvény értelmében a következők: (a) szociális juttatások (szociális segély, lakásépítési támogatás, gyermekneveléshez, gyógyszervásárláshoz, betegápoláshoz nyújtott segély, keresőképtenség esetén biztosított segély, temetési segély, étkezési hozzájárulás, nyugdíj-kiegészítés, üdülési

*noch hervorgehoben werden.*³³ Die Genossenschaft bildet in einer von der Generalversammlung festgelegten Höhe ihres Ergebnisses nach Steuern einen Gemeinschaftsfonds zur Deckung der im Gesetz festgelegten Zuwendungen und Zuschüsse sowie der diese belastenden Steuern und Beiträge. Der Gemeinschaftsfonds wird als nicht aufteilbares Genossenschaftsvermögen angesehen, das in der gebundenen Rücklage abgesondert ist. Die Bildung des Gemeinschaftsfonds erfolgt durch Übertragung aus der Gewinnrücklage in die gebundene Rücklage. Die den Abschluss des Berichtsjahres laut Rechnungslegungsgesetz annehmende Generalversammlung legt fest, in welcher Höhe des zur Verfügung stehenden Bestandes des Gemeinschaftsfonds im Jahr nach dem Berichtsjahr Zuwendungen und Zuschüsse erfüllt werden können. Vor der Einbringung des Abschlusses bei der Generalversammlung ist zum Vorschlag zur Verwendung aus dem Fonds die Erklärung des von der Generalversammlung der Genossenschaft bevollmächtigten Landesverbandes der Genossenschaften einzuholen. Die Höhe der vom Gemeinschaftsfonds verwendeten Summe der geleisteten Zuwendungen und Zuschüsse sowie der diese belastenden Steuern und Beiträge ist aus der gebundenen Rücklage in die Gewinnrücklage zu übertragen.

Im Falle der Umwandlung der Genossenschaft in eine Wirtschaftsorganisation oder ihrer Auflösung ohne Rechtsnachfolger muss der Gemeinschaftsfonds – nach der Abrechnung mit den Gläubigern – an die Genossenschaft laut der Verfügung der Satzung oder den Genossenschaftsverband übergeben werden. Der Gemeinschaftsfonds darf nicht als Beteiligung am Gewinn bzw. bei der mit der Auflösung des Mitgliedsverhältnisses verbundenen Abrechnung berücksichtigt werden.

In Zusammenhang mit dem Gemeinschaftsfond müssen die Zweige, wo das in den Gemeinschaftsfond eingezahlte Geld verwendet wird, laut § 57 aufgezählt werden. Die Zweige sind im Sinne des Gesetzes die folgenden: (a) soziale Zuwendungen (Sozialhilfe, Wohnungsbauzuschüsse, zur Kindererziehung, zum Arzneimittelkauf bzw. zur Krankenpflege gewährte Beihilfen, bei Erwerbsunfähigkeit geleistete Beihilfen, Bestattungsbeihilfe, Essenzuschüsse bzw.

támogatás); (b) oktatási támogatások (képzés-továbbképzési támogatás, szakmai és nyelvtanfolyamokon való részvétel támogatása, ösztöndíj biztosítása); (c) kulturális támogatások (amatőr kulturális csoportok, hagyományőrző együttesek tagjainak támogatása, kulturális rendezvényeken való részvétel támogatása); (d) közművelődési tevékenység támogatása (ismeretterjesztő előadások és kiadványok finanszírozása, szakmai célú rendezvényeken való részvétel finanszírozása); (e) sporttevékenység támogatása (amatőr és tömegsport rendezvények támogatása); (f) egyéb, a szövetkezet céljához igazodó támogatások és juttatások biztosítása.³⁴

5.7. A szövetkezet önkormányzati szerveiről

A szervezetrendszer a jogalkotó a törvényben átláthatóan szabályozza. A szervezetrendszer a következő szövetkezeti szervekből épül fel: (a) közgyűlés, (b) részközgyűlés, (c) küldöttgyűlés, (d) igazgatóság, (e) felügyelőbizottság, (f) könyvvizsgáló, (g) a szövetkezet képviselete.

A szövetkezet önkormányzati szerveire vonatkozó rendelkezések a törvény III. fejezetében kerültek rögzítésre. E szabályozási körben tárgyalja a jogalkotó a közgyűlésre, a részközgyűlésre, a küldöttgyűlésre, az igazgatóságra, a felügyelőbizottságra, a könyvvizsgálóra és a szövetkezet képviseletére vonatkozó szabályokat.

A közgyűlésre vonatkozó szabályok a 20-26. §-ban találhatók meg. A közgyűlés a szövetkezet legfőbb önkormányzati szerve, mely a tagok összességéből áll.³⁵ A közgyűlést (küldöttgyűlést) – ha az alapszabály eltérő helyet nem állapít meg – a szövetkezet székhelyén kell megtartani.

Rentenzuzahlungen und Erholungsgeld); (b) Ausbildungszuschüsse (Aus- und Weiterbildungszuschüsse, Zuschüsse zur Teilnahme an Fach- und Sprachlehrgängen, Gewährung von Stipendien); (c) kulturelle Zuschüsse (Zuschüsse für die Mitglieder von Amateurkulturgruppen und von Gruppen zur Traditionspflege, Zuschüsse zur Teilnahme an Kulturveranstaltungen); (d) Zuschüsse zur Bildungstätigkeit (Finanzierung von populärwissenschaftlichen Vorträgen und Publikationen, Finanzierung der Teilnahme an Veranstaltungen zu beruflichen Zwecken); (e) Zuschüsse zu sportlichen Betätigungen (Zuschüsse zu Amateur- und Massensportveranstaltungen); (f) Sicherung anderer Zuschüsse und Zuwendungen, die dem Ziel der Genossenschaft angepasst sind.³⁴

5.7. Über die Selbstversammlungsorgane der Genossenschaft

Die Organisationsstruktur wird von dem Gesetzgeber aussichtsbar geregelt. Die Organisationsstruktur besteht aus den folgenden Genossenschaftsorganen: (a) Generalversammlung, (b) Teil- Generalversammlung, (c) Delegiertenversammlung leitenden Repräsentante, Wirtschaftsprüfer und Vertreter der Genossenschaft.

Im Abschnitt III des Gesetzes werden die Bestimmungen über die Selbstverwaltungsorgane der Genossenschaft festgelegt. In diesem Regelungsbereich verfasst der Rechtsgeber die Bestimmungen über die Generalversammlung, die Teil-Generalversammlung, die Delegiertenversammlung, die leitende Repräsentanten, den Vorstand, das Aufsichtsrat, den Wirtschaftsprüfer sowie über die Vertretung der Genossenschaft.

Die Vorschriften der Generalversammlung sind in den §§ 20-26 befindlich. Sie ist das oberste Selbstverwaltungsorgan der Genossenschaft, die aus der Gesamtheit der Mitglieder besteht.³⁵

Die Generalversammlung ist bei Bedarf, doch wenigstens einmal jährlich einzuberufen (ordentliche Generalversammlung). Eine außer der Reihe erfolgende Einberufung der Generalversammlung (außerordentliche Generalversammlung) ist verbindlich, wenn über eine Sache entschieden werden muss, die in die ausschließliche sachliche

Zuständigkeit der Generalversammlung fällt und eine verspätete Entscheidung die Funktionsfähigkeit der Genossenschaft gefährden würde bzw. mit einer Verletzung der in einer Rechtsnorm oder in der Satzung vorgeschriebenen Pflichten der Genossenschaft verbunden wäre; oder dies wenigstens zehn Prozent der Mitglieder oder der Aufsichtsrat schriftlich, unter Angabe des Grundes anregen/anregt. Die Generalversammlung (Delegiertenversammlung) ist – wenn die Satzung keinen abweichenden Ort festlegt – am Sitz der Genossenschaft abzuhalten.

A részközgyűlésre vonatkozóan a szövetkezeti törvény 27. §-a következőké szerint rendelkezik: Az alapszabály közgyűlés megtartása helyett részközgyűlések tartását írhatja elő, ha a szövetkezeti tagok száma az ötszáz főt meghaladja, vagy a tagok lakóhelye, munkahelye vagy más, az alapszabályban meghatározott szempont ezt indokolja. A részközgyűlési körzeteket, valamint a részközgyűlések megtartásának helyét az alapszabályban kell megállapítani.

Die Bestimmungen über die Teil-Generalversammlung werden von § 27 folgendermaßen umfasst. Die Satzung kann an Stelle der Abhaltung einer Generalversammlung die Abhaltung von Teil-Generalversammlungen vorschreiben, wenn die Anzahl der Genossenschaftsmitglieder fünfhundert Personen übersteigt oder der Wohnsitz bzw. die Arbeitsstelle der Mitglieder oder ein anderer, in der Satzung festgelegter Gesichtspunkt das begründet. Die Bereiche für die Teil-Generalversammlungen sowie der Ort der Abhaltung der Teil-Generalversammlungen sind in der Satzung festzulegen.

Tekintettel a gyakorlati szempontokra került szabályozásra a küldöttgyűlés intézménye. A rendelkezéseket a törvény 28. §-a tartalmazza. Ha a szövetkezet tagjainak száma az ötszáz főt meghaladja, az alapszabály küldöttgyűlés működését írhatja elő. Ebben az esetben az alapszabály meghatározza a küldötteknek a taglétszámhoz viszonyított arányát, megválasztásuk módját és megbízatásuk időtartamát, annak figyelembevételével, hogy a küldöttek létszáma ötvennél kevesebb nem lehet.

In Betracht auf die praktischen Aspekte wurde das Institut der Delegiertenversammlung angewendet. Die Bestimmungen über sie enthält § 28. Wenn die Anzahl der Genossenschaftsmitglieder fünfhundert Personen übersteigt, kann die Satzung eine Delegiertenversammlung vorschreiben. In diesem Fall legt die Satzung den zur Mitgliederstärke ins Verhältnis gesetzten Anteil der Delegierten, die Art und Weise ihrer Wahl und die Dauer ihres Mandats fest, wobei zu berücksichtigen ist, dass die Zahl der Delegierten nicht unter fünfzig liegen darf.

A 29. § rendelkezése szerint a szövetkezet vezető tisztségviselőjének kell tekinteni az igazgatóság elnökét és tagjait, illetve az ügyvezető elnököt. A további rendelkezések a könyvvizsgáló és a felügyelőbizottság intézményét tartalmazzák. A 41. § szerint a szövetkezetet az igazgatóság elnöke (igazgatóság hiányában: az ügyvezető elnök), valamint az igazgatóság tagjai képviselik harmadik személyekkel szemben, továbbá bíróságok és más hatóságok előtt.

Laut 29 § sind die leitenden Repräsentanten der Genossenschaft der Vorsitzende und die Mitglieder des Vorstandes bzw. der Geschäftsführende Vorsitzende. Im Gesetz werden vor allem zwei Organisationen ausführlich geregelt, nämlich der Vorstand und das Aufsichtsrat. Sonstige Bestimmungen erklären das Institut des Wirtschaftsprüfers und des Aufsichtsrat. Laut § 41 wird die Genossenschaft gegenüber Dritten sowie vor Gerichten und anderen Behörden vom Vorstandsvorsitzenden (bzw. wenn es keinen Vorstand gibt: vom

Geschäftsführenden Vorsitzenden) sowie von den Vorstandsmitgliedern vertreten.

5.8. A felelősségi szabályokról

A magyar törvény jelentős vagyoni jogintézményeinek elemzését követően a felelősségi viszonyokra vonatkozó szabályokat szükséges tanulmányozni. A törvény VI. fejezete szabályozza ezt a jogviszonyt.³⁶ A szövetkezet a tagjának jogellenesen okozott kárért a polgári jog általános szabályai szerint felel. A szövetkezet – vétkességére tekintet nélkül – köteles a tagjának megtéríteni azt a kárt, amely – a tagot a tagsági jogviszony keretében történő munkavégzés során érte; – a munkahelyre szokásosan bevitt dolgokban keletkezett. Nem terheli a szövetkezetet a törvényben meghatározott felelősség, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag a tag elháríthatatlan magatartása okozta. Ennek hiányában is mentesül a szövetkezet a kár azon részének megtérítése alól, amelyet a tag vétkes magatartása idézett elő. A szövetkezet nevében eljáró tag károkozása esetén a károsulttal szemben a szövetkezet tartozik felelősséggel. A szövetkezet a károkozóval szembeni igényét a törvényben foglaltak szerint érvényesítheti.

5.9. A szervezeti változások szabályairól

Áttekinteni szükséges még a szövetkezeti törvény szervezeti változásokra vonatkozó előírásait. A kapcsolódó rendelkezéseket a VII. fejezet tartalmazza.³⁷ Fő szabályként érvényesül, hogy a szövetkezet átalakulása során az alapításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Átalakulásnak minősül a szövetkezet egyesülése (összeolvadás, beolvadás), szétválása, gazdasági társasággá átalakulása.

5.8. Über die Haftungsverhältnisse

Nach der Darstellung der wesentlichen vermögensrechtlichen Rechtsinstitute der ungarischen Regelung, müssen die Regeln der Haftungsverhältnisse bezüglich der Genossenschaft detailliert werden. Der Abschnitt VI. des Gesetzes regelt dieses Verhältnis.³⁶ Die Genossenschaft haftet für den ihrem Mitglied rechtswidrig verursachten Schaden nach den allgemeinen Regeln des Zivilrechts. Die Genossenschaft muss - ohne Rücksicht auf ihre Schuldhaftigkeit - ihrem Mitglied den Schaden erstatten, der dem Mitglied bei der Arbeitsverrichtung im Rahmen des Mitgliedsverhältnisses widerfahren ist; sowie an den Sachen entstanden ist, die üblicherweise an den Arbeitsplatz mitgebracht worden sind. Die Genossenschaft trägt keine Haftung, wenn sie beweist, dass der Schaden durch einen außerhalb ihres Tätigkeitsbereichs fallenden, unabwendbaren Grund oder ausschließlich durch ein unabwendbares Verhalten des Mitglieds verursacht wurde. Die Genossenschaft wird auch ohne Vorliegen solcher Umstände von der Erstattung jenes Teils des Schadens befreit, der durch das schuldhafte Verhalten des Mitglieds hervorgerufen worden ist. Bei der Schadensverursachung eines im Namen der Genossenschaft vorgehenden Mitglieds haftet die Genossenschaft gegenüber dem Geschädigten. Die Genossenschaft kann ihren Anspruch gegenüber dem Schadensverursacher nach den Festlegungen im Gesetz geltend machen.

5.9. Über die Regelung der organisatorischen Veränderungen

Es müssen noch die Regelungen in Beziehung auf die organisatorischen Veränderungen der Genossenschaft erklärt werden. Der Abschnitt VII. enthält die bezogenen Bestimmungen.³⁷ Als Hauptregel gilt, dass bei der Umwandlung der Genossenschaft die auf ihre Gründung bezogenen Regeln anzuwenden sind. Als Umwandlung werden die Verschmelzung (Verschmelzung durch Neugründung bzw. Aufnahme) bzw. die Spaltung der Genossenschaft und ihre Umwandlung in eine Wirtschaftsorganisation angesehen.

Összeolvadás esetében az egyesülő szervezetek megszűnnek, és vagyonuk az átalakulással létrejövő új szervezetre, mint jogutódra száll át. Beolvadás esetében a beolvadó szervezet megszűnik, és annak vagyona az átvevő szervezetre, mint jogutódra száll át.

Szétválás esetében a szervezet megszűnik, és vagyona az átalakulással létrejövő szervezetre, mint jogutódokra száll át.

A szervezet átalakulásakor – törvény eltérő rendelkezése hiányában – külön adó- és illetékfizetési kötelezettség nem keletkezik. Iskolaszervezet átalakulásához az oktatási intézmény vezetőjének hozzájárulása szükséges. Az oktatási intézmény vezetője az iskolaszervezet szervezeti változásához akkor járulhat hozzá, ha a változás következtében az iskolaszervezetbe bevitt, illetve átengedett vagyon feletti rendelkezési jog továbbra is iskolaszervezetet illet meg, vagy az visszakerül az eredeti jogosulthoz, továbbá beszerzi a fenntartó egyetértését. A szervezet – a közhasznú szervezeti jogállással rendelkező szociális szervezet kivételével – korlátozott felelősségű társasággá vagy részvénytársasággá alakulhat át. Az átalakulással megszűnő szervezet azon tagjaival, akik nem kívánnak a létrejövő gazdasági társaság tagjaivá válni, e törvény szabályai szerint el kell számolni.

5.10. A szervezet megszűnésének általános szabályairól

A szervezet megszűnésének szabályozása a VIII. fejezetben található.³⁸ A szervezet a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg. A szervezet megszűnik, ha (a) az alapszabályban meghatározott időtartam eltelt; (b) a közgyűlés elhatározza a jogutód nélküli, vagy jogutódlással

Bei einer Verschmelzung durch Neugründung erlöschen die verschmelzenden Genossenschaften, deren Vermögen auf die durch die Umwandlung entstehende neue Genossenschaft als Rechtsnachfolger übergeht. Bei einer Verschmelzung durch Aufnahme erlischt die aufgenommene Genossenschaft, deren Vermögen auf die aufnehmende Genossenschaft als Rechtsnachfolger übergeht.

Bei einer Spaltung erlischt die Genossenschaft, deren Vermögen auf die durch die Umwandlung entstehenden Genossenschaften als Rechtsnachfolger übergeht.

Bei einer Umwandlung der Genossenschaft entsteht – mangels abweichender Verfügung eines Gesetzes – keine gesonderte Steuer- und Gebührenzahlungspflicht. Zur Umwandlung einer Schulgenossenschaft ist die Zustimmung des Leiters der Bildungseinrichtung notwendig. Der Leiter der Bildungseinrichtung kann der Änderung der Organisation der Schulgenossenschaft zustimmen, wenn das Verfügungsrecht über das infolge der Änderung in die Schulgenossenschaft eingebrachte bzw. abgetretene Vermögen auch weiterhin der Schulgenossenschaft zusteht oder es zum ursprünglichen Berechtigten zurückkommt und er ferner das Einverständnis des Trägers beschafft. Die Genossenschaft kann sich – mit Ausnahme der über eine Rechtsstellung als gemeinnützige Organisation verfügenden Sozialgenossenschaft – in eine Gesellschaft mit beschränkter Haftung oder Aktiengesellschaft umwandeln. Mit den Mitgliedern der sich mit der Umwandlung auflösenden Genossenschaft, die keine Mitglieder der entstehenden Wirtschaftsgesellschaft werden möchten, ist nach den Regeln dieses Gesetzes eine Abrechnung vorzunehmen.

5.10. Über die allgemeine Regelung der Auflösung der Genossenschaft

Die Regelung der Auflösung ist im Abschnitt VIII des Genossenschaftsgesetzes befindlich.³⁸ Die Genossenschaft erlischt mit der Löschung aus dem Handelsregister. Die Genossenschaft erlischt, wenn (a) der in der Satzung festgelegte Zeitraum abgelaufen ist; (b) die Generalversammlung ihre

való megszűnését; (c) tagjainak száma az e törvényben meghatározott szám alá csökken és hat hónapon belül nem jelentenek be megfelelő számú új tagot a cégbíróságon; (d) a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja; (e) a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti.

Ha a szövetkezet jogutód nélkül szűnik meg, a felszámolás miatti megszűnés kivételével – törvény eltérő rendelkezése hiányában – végelszámolásnak van helye. A szövetkezet végelszámolására a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény irányadó főszabályként.

A felszámolási eljárás, illetőleg a végelszámolás befejezése után fennmaradó vagyoni eszközöket – vagyoni hozzájárulásuk arányában – fel kell osztani, és részükre ki kell fizetni a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényben, valamint a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényben foglalt határidők betartásával.

5.11. A szövetkezeti szövetségekről

A szövetkezeti szövetségeket a szövetkezeti törvény IX. fejezete szabályozza.³⁹ A szövetkezetek – mind a maguk, mind a szövetkezeti tagok érdekeinek védelme, közös tevékenységük anyagi eszközökkel történő előmozdítása érdekében – területi vagy szakmai alapon szerveződő, illetőleg országos érdek-képviselői szervezetet hozhatnak létre. Az országos érdek-képviselői szervezet létrehozhatják a magyar szövetkezeti mozgalom közös, országos érdek-képviselői szervét. A szövetkezeti érdek-képviselői szervekre az egyesülési jogról szóló törvényben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. Az országos érdek-képviselői szervezet a nemzetközi szervezetekben is képviselik az érintett magyar szövetkezeteket. A szövetkezeti érdek-képviselői szervezet tevékenységi körébe tartozik: (a)

Auflösung ohne Rechtsnachfolger oder mit Rechtsnachfolge beschließt; (c) die Anzahl ihrer Mitglieder unter die in diesem Gesetz festgelegte Zahl sinkt und innerhalb von sechs Monaten beim Handelsregistergericht keine entsprechende Anzahl neuer Mitglieder angemeldet wird; (d) das Handelsregistergericht sie für aufgelöst erklärt; (e) sie das Gericht in einem Konkursverfahren auflöst.

Wenn die Genossenschaft ohne Rechtsnachfolger aufgelöst wird, ist mit Ausnahme der Auflösung infolge eines Konkurses – in Ermangelung einer abweichenden Bestimmung des Gesetzes – eine Liquidation zulässig. Für die Liquidation der Genossenschaft ist das Gesetz Nr. V von 2006 – als Hauptregel – über die Firmenpublizität, das handelsgerichtliche Verfahren maßgebend.

Die nach Abschluss des Konkursverfahrens bzw. der Liquidation verbleibenden Vermögenswerte sind unter den Mitgliedern und investierenden Mitgliedern – im Verhältnis ihrer Vermögens-einlage – aufzuteilen und ihnen unter Einhaltung der im Gesetz Nr. XLIX von 1991 über das Vergleichsverfahren und das Konkursverfahren sowie im Gesetz Nr. V von 2006 über die Firmenpublizität, das handelsgerichtliche Verfahren und die Liquidation festgehaltenen Fristen auszuzahlen.

5.11. Über die Genossenschaftsverbände

Die Genossenschaftsverbände sind im Abschnitt IX des Genossenschaftsgesetzes geregelt.³⁹ Die Genossenschaften können – sowohl zum Schutz ihrer eigenen Interessen als auch der Interessen der Genossenschaftsmitglieder und zur Förderung ihrer gemeinsamen Tätigkeit durch materielle Mittel – auf regionaler oder Branchenebene organisierte bzw. zentrale Interessenvertretungsorgane bilden. Die zentralen Interessenvertretungsorgane können das gemeinsame, zentrale Interessenvertretungsorgan der ungarischen Genossenschaftsbewegung bilden. Auf die genossenschaftlichen Interessenvertretungsorgane sind die im Gesetz Nr. II von 1989 über das Vereinigungsrecht festgehaltenen Bestimmungen entsprechend anzuwenden. Die zentralen Inte-

szövetkezetek alapításának és működésének támogatása; (b) a szövetkezetek integrációs, területi, regionális vagy szakmai szempontok szerint történő együttműködésének előmozdítása; (c) a szövetkezetek bel- és külföldre irányuló gazdasági tevékenységének elősegítése; (d) tanácsadás és oktatás a szövetkezetek, illetve azok tagjai részére, elsősorban gazdasági, pénzügyi és jogi kérdésekben; (e) feladataikhoz kapcsolódva oktatási létesítmények alapítása, támogatása, ismeretterjesztő tevékenység folytatása, folyóiratok és egyéb kiadványok útján; (f) a szövetkezetek szociális jellegű tevékenységének anyagi eszközökkel való támogatása; (g) kapcsolattartás, együttműködés hasonló célú bel- és külföldi szervezetekkel, illetve ezek támogatása; (h) a szövetkezeti tevékenység egyes területeinek kutatása.

A szövetkezeti érdek-képviselői szervek, illetőleg az általuk alapított országos szövetség szolidaritási alapot hozhatnak létre a törvényben meghatározott tevékenységek anyagi feltételeinek biztosítása érdekében.

A szövetkezeteket vagy azok tagságát érintő javaslatoknak a Kormány vagy az Országgyűlés elé terjesztése előtt ki kell kérni az érintett szövetkezeti szövetség és a szövetkezeti szövetségek által alapított országos szövetség (a továbbiakban együtt: szövetség) véleményét. Ha a szövetség nem ért egyet a javaslattal, a véleményeltérést a Kormánynak, illetve az Országgyűlésnek be kell mutatni. Az érintett szövetkezeti szövetség és az országos szövetség az érintett miniszternél jogszabályok meghozatalát kezdeményezheti.

ressenvertretungsorgane vertreten die betroffenen ungarischen Genossenschaften auch in den internationalen Organisationen. In den Tätigkeitsbereich der genossenschaftlichen Interessenvertretungsorgane fallen die folgenden Aufgaben: (a) die Unterstützung der Gründung und des Betriebs von Genossenschaften; (b) die Förderung der Zusammenarbeit der Genossenschaften nach Integrations-, Gebiets-, regionalen oder Branchengesichtspunkten; (c) die Förderung der ins In- und Ausland gerichteten Wirtschaftstätigkeit der Genossenschaften; (d) die Beratung und Schulung für die Genossenschaften bzw. deren Mitglieder, in erster Linie in Wirtschafts-, Finanz- und Rechtsfragen; (e) in Verbindung mit ihren Aufgaben die Gründung bzw. die Unterstützung von Bildungseinrichtungen bzw. über Zeitschriften und andere Publikationen die Betreibung einer populärwissenschaftlichen Tätigkeit; (f) die Unterstützung der sozialen Tätigkeit der Genossenschaften mit materiellen Mitteln; (g) die Kontakthaltung und Zusammenarbeit mit ähnlichen in- und ausländischen Organisationen bzw. deren Unterstützung; (h) die Forschung in einzelnen Bereichen der genossenschaftlichen Tätigkeit.

Die genossenschaftlichen Interessenvertretungsorgane bzw. der von ihnen gegründete Landesverband können zur Sicherung der materiellen Voraussetzungen für die im Gesetz festgelegten Tätigkeiten einen Solidaritätsfonds bilden.

Vor der Einreichung der die Genossenschaften oder deren Mitgliedschaft berührenden Entwürfe bei der Regierung oder beim Parlament ist die Meinung des betroffenen Genossenschaftsverbandes und des durch die Genossenschaftsverbände gegründeten Landesverbandes (im Weiteren zusammen: Verband) anzufordern. Ist der Verband mit dem Entwurf nicht einverstanden, muss der Regierung bzw. dem Parlament die abweichende Meinung vorgestellt werden. Der betroffene Genossenschaftsverband und der Landesverband können beim betreffenden Minister das Erlassen von Rechtsnormen anregen.

Zárógondolat

Az elemzésből a legfontosabb tanulság az, hogy a magyar szövetkezeti jog fejlődéstörténetének első periódusában, miként a hatályos joganyag tekintetében is az európai szövetkezeti jog szabályozási hagyományain alapult és értelem-szerűen azokon alapszik ma is.

Schlusswort

Die wichtigste Konklusion der Analyse, dass das ungarische Genossenschaftsrecht in seiner ersten entwicklungsgeschichtlichen Periode, wie in Beziehung des geltenden Rechtsmaterials beruhte sich an der Regelungstradition des europäischen Genossenschaftsrechts und beruht sich heutzutage auch.

Lábjegyzet

- ¹ GIDE, Charles: *Les Sociétés coopératives de consommation*. Párizs, 1904, Librairie Armand Colin.
- ² NEUDÖRFER, Otto: *Grundlagen des Genossenschaftswesens*. Wien und Leipzig, 1925, Druck und Verlag von Carl Gerold's Sohn, különösen: harmadik fejezet, 50-92. p.
- ³ CZETTLER Jenő: *Szövetkezeti ismeretek*. Budapest, 1926, Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, különösen: 15. p.
- ⁴ MOÓR Gyula: *Jogfilozófia*. Budapest, 1994, Püski Kiadó; a legfontosabb ideológiai áramlatok a szövetkezetekkel összefüggésben a következők voltak: utópista szocializmus, *Ferdinand Lasalle* elmélete, a szövetkezeti szolidarizmus, egyes pápai enciklikák, a Marxizmus felfogása.
- ⁵ GALOVITS Zoltán: *Magyar szövetkezeti jog*. Budapest, 1901, Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, 35. p.
- ⁶ DOMÉ GYÖRGYNÉ: A szövetkezetek jogi szabályozásának múltja, jelene és jövője. *Veress József emlékkötet (Kari Acta)*, Szeged, 1999.
- ⁷ VERES József: A szövetkezet jogi minősítése. *Kari Acta*, Szeged, 2000.
- ⁸ (Nr. 1856.) Gesetz, betreffend die Erwerbs- und Wirthschaftsgenossenschaften. Vom 1. Mai 1889., [http://de.wikisource.org/wiki/Gesetz,_betreffend _die_Erwerbs-_und_Wirthschaftsgenossen_schaften#.C2.A7._1](http://de.wikisource.org/wiki/Gesetz,_betreffend_die_Erwerbs-_und_Wirthschaftsgenossen_schaften#.C2.A7._1), 2011. december 20.
- ⁹ Érdemes megjegyezni, hogy 'A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről' szóló 1898. évi XXIII. törvényt Nagy Ferenc munkálta ki. Erre forrás: NAGY Ferenc: *A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló törvény magyarázata*. Budapest, 1898, Grill Károly Cs. és Kir. Udvari Könyvkereskedése.
- ¹⁰ - az 1920. évi törvény cikk a Magyar Földhitel Intézetről, illetve a gazdasági és ipari

Fußnoten

- ¹ GIDE, Charles: *Les Sociétés coopératives de consommation*. Párizs, 1904, Librairie Armand Colin.
- ² NEUDÖRFER, Otto: *Grundlagen des Genossenschaftswesens*. Wien und Leipzig, 1925, Druck und Verlag von Carl Gerold's Sohn, insbesondere: Drittes Kapitel, S. 50-92.
- ³ CZETTLER Jenő: *Szövetkezeti ismeretek*. Budapest, 1926, Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, insbesondere: S. 15.
- ⁴ MOÓR Gyula: *Jogfilozófia*. Budapest, 1994, Püski Kiadó; die wichtigsten ideologischen Aspekte in Zusammenhang mit den Genossenschaften sind: der utopische Sozialismus, die Theorie von *Ferdinand Lasalle*, der genossenschaftliche Solidarismus, einige päpstliche Enzykliken, die Auffassung des Marxismus.
- ⁵ GALOVITS Zoltán: *Magyar szövetkezeti jog*. Budapest, 1901, Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, S. 35.
- ⁶ DOMÉ GYÖRGYNÉ: A szövetkezetek jogi szabályozásának múltja, jelene és jövője. *Acta Juridica et Politica* (Sonderdruck aus dem Gedenkbuch von József Veres), Tomus LV., Faculus 8, Szeged, 1999.
- ⁷ VERES József: A szövetkezet jogi minősítése. *Acta Juridica et Politica*. Tomus LVIII., Faculus 40, Szeged, 2000.
- ⁸ (Nr. 1856.) Gesetz, betreffend die Erwerbs- und Wirthschaftsgenossenschaften. Vom 1. Mai 1889., [http://de.wikisource.org/wiki/Gesetz,_betreffend _die_Erwerbs-_und_Wirthschaftsgenossen_schaften#.C2.A7._1](http://de.wikisource.org/wiki/Gesetz,_betreffend_die_Erwerbs-_und_Wirthschaftsgenossen_schaften#.C2.A7._1), 20. Dez. 2011.
- ⁹ Es lohnt sich zu bemerken, dass das Gesetz Nr. XXIII. 1898. über die wirtschaftlichen – und gewerblichen Kreditgenossenschaften von *Ferenc Nagy* erarbeitet wurde. Zur Quelle: NAGY Ferenc: *A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló törvény*

hitelszövetkezetekről rendelkező törvényekkel kapcsolatban kiegészítő intézkedéseket iktatott be;

- az 1923. évi XI. törvénycikk a földmunkások vállalkozói szövetkezeteinek állami támogatásáról intézkedik, s az 1898. évi XXIII. törvénycikket, illetve az azt módosító 1920. évi XXX. törvénycikket egészítette ki;
- az 1923. évi XXVI. törvénycikk a nagy taglétszámú szövetkezetek közgyűlésével és a szövetkezeti üzletrészek névértékének felemelésével kapcsolatos intézkedéseket foglalta össze, továbbá egyben módosította, hatályon kívül helyezte az 1898. évi XXIII. törvénycikket és az 1920. évi XXX. törvénycikk vonatkozó rendelkezéseit;
- az 1923. évi XXXIII. törvénycikk egyes vagyoni jogi rendelkezéseket rögzített. E körben ki kell említeni a jogszabály 6. §-át. A jogszabály lehetővé tette ugyanis azt, hogy 'Hangya' termelő-, értékesítő-, és fogyasztási szövetkezet alaptőkéjének felemeléséhez a Magyar Gazdaszövetség Szövetkezeti Központja hozzájáruljon, intézkedett a Magyar Királyi Kamara idevonatkozó készfizetői kezességéről, valamint a 'Hangya' osztalékfizetésének mértékéről és jogosultságáról;
- az 1924. évi XVIII. törvénycikk az Iparosok Országos Központi Szövetségének és az ipari anyagbeszerző, termelő és értékesítő szövetkezetek működését foglalta össze.

¹¹ NAGY Ferenc: *A szövetkezetek alapelve* című Akadémiai székfoglaló értekezés, Budapest, 1906. Magyar Tudományos Akadémia, különösen a 12. p. Fontos még a munka 19. oldala, amely az európai szövetkezeti jogalkotással foglalkozik. Ebben a körben egy francia szerző, Charles Gide munkája kerül említésre. Gide véleménye szerint a szövetkezetekre a nem lukratív egyesületekre vonatkozó szabályokat helyes alkalmazni. Gide szerint a szövetkezeteket nem megfelelő a kereskedelmi társaságok között szabályozni. „... *en un mot devrait les considérer non comme des sociétés commerciales ni même civiles mais comme des associations dans le sens juridique que ce mot comporte.*” V.ö. GIDE: *Op. cit.* 67-68. p.

¹² KUNCZ Ödön: *A szövetkezeti visszatérítés, mint jogi probléma. Küzdelem a gazdasági jogért.* II. kötet. Budapest, 1941, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 472-481. p.

¹³ A történelmi viszonyokra lásd: BIBÓ István: *Válogatott tanulmányok I-IV.*, II. kötet, 1945-49. *A*

magyarázata. Budapest, 1898, Grill Károly Cs. és Kir. Udvari Könyvkereskedése.

¹⁰ Wie zum Beispiel die folgenden: Gesetz von 1920. über die Ungarische Bodenkreditanstalt setzte Ergänzungsbestimmungen in Beziehung der Gesetze über die Wirtschafts- und Industrie-Genossenschaften fest; Gesetz Nr. XI von 1923 verfügt über die staatliche Subvention der Unternehmergenossenschaften von Erdarbeiter, bzw. ergänzt das Gesetz Nr. XXIII von 1898, und das Gesetz Nr. XXX von 1920.; Gesetz Nr. XXVI von 1923 fasste die Bestimmungen über die Generalversammlung der Genossenschaften von hoher Mitgliedszahl und über die Erhöhung der Genossenschaftsanteilsnominalwerts, bzw. änderte und ließ das Gesetz Nr. XXIII von 1898 und die entsprechenden Bestimmungen des Gesetzes Nr. XXX von 1920 außer Kraft treten; Gesetz Nr. XXXIII von 1923 setzte einige vermögensrechtliche Bestimmungen fest. Hier muss der §. 6. des Gesetzes herausgehoben werden. Laut dieser Rechtsnorm konnte das Genossenschaftszentrum des Bauernverbands der Erhöhung des Grundkapitals von „Hangya“ Produktions-, Verkaufs- und Konsumgenossenschaft zustimmen. Dabei verfügte die Norm über die Bürgschaft der Ungarischen Königlichen Kammer, bzw. über die Berechtigung und die Höhe der Dividendenzahlung von 'Hangya'; Gesetz Nr. XVIII von 1924 fasste die Betätigung des Staatsverbands von Gewerben (Iparosok Országos Központi Szövetsége) und der Erwerbs-, Produktions-, und Verkaufsgenossenschaften zusammen.

¹¹ NAGY Ferenc: *A szövetkezetek alapelve* című Akadémiai székfoglaló értekezés, Budapest, 1906. Magyar Tudományos Akadémia, insbesondere: S. 12. Es ist noch wichtig die Seite 19. von diesem Werk, die sich um die Durchschau der europäischen Genossenschaftsrechtsgebung handelt. In diesem Bereich hebt er das Werk des französischen Verfassers, Charles Gide hervor. Nach der Meinung von Gide muss die Genossenschaft unter den nicht lukrativen Vereinen geregelt werden. Nach Gide ist es nicht entsprechend die Genossenschaften unter den Handelsgesellschaften zu regeln. „... *en un mot*

magyar demokrácia válsága, A demokrácia értelmezése és a forradalom szükségessége körüli zavar, <http://mek.niif.hu>; a jogi szabályozásra lásd még: BENKŐ – DOMÉ – HEGEDÜS – NAGY – VERES: *Szövetkezeti jog*. Budapest, 1988, Tankönyvkiadó; FARKAS Tamás – BECZ Miklós – FEKETE József – KOSZORU István – PÁL József – PETROVAI György – PRUGBERGER Tamás – RÉTI Mária – SZÉP György – ZSOHÁR András: *A szövetkezetek szabályozása Magyarországon*. Budapest, 2009, Dodi-2000 Bt.

¹⁴ BEREND T. Iván: *A szocialista gazdaság fejlődése Magyarországon*. Budapest, 1974, Kossuth Könyvkiadó, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, ugyanerre lásd még úgy, mint fent.

¹⁵ BOBVOS Pál: A szövetkezeti részjegytőke jogi természete. In: VASS János (szerk.): *Tanulmányok Dr. Domé Mária egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Bibliotheca Iuridica az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar tudományos kiadványai Libri Amicorum 9., Budapest, 2003, Dunamix Kft.; érdemes megjegyezni, hogy ebben a fejlődési periódusban a finanszírozási kérdések középpontban álltak, különösen a mezőgazdaságban. Számba kellett venni a nemzetközi gyakorlatot. Erre lásd: CSÁK Csilla: Az agrárfinanszírozás intézményrendszerének nemzetközi modelljei. *Szövetkezés*, 2001/2, 38-54. p.; erre lásd még: TANKA Endre: Agrárfinanszírozás a fejlett piacgazdaságokban. *Agrárgazdasági Tanulmányok*, Budapest, 1998/15. szám.

¹⁶ Az 1992. évi II. törvény 'A szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény hatályba lépéséről és az átmeneti szabályokról'.

¹⁷ A 2000. évi CXLI. törvény 'Az új szövetkezetekről'.

¹⁸ Az ENSZ főtitkára A/RES/64/136 számú határozatában 2009. december 21-én New Yorkban 2012-t a Szövetkezetek évének nyilvánította. Érdemes ebből egy részt idézni: „Recalling Economic and Social Council resolution 1980/67 of 25 July 1980 on international years and anniversaries, 1. Takes note of the report of the Secretary-General; 12. Proclaims the year 2012 the International Year of Cooperatives”; Lásd a határozat teljes szövegére: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/469/99/PDF/N0946999.pdf?OpenElement> 2011. dec. 20.

devrait les considérer non comme des sociétés commerciales ni même civiles mais comme des associations dans le sens juridique que ce mot comporte.” V.ö. GIDE: *Op. cit.* S. 67-68.

¹² KUNCZ Ödön: *A szövetkezeti visszatérés, mint jogi probléma. Küzdelem a gazdasági jogért*. Band II. Budapest, 1941, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, S. 472-481.

¹³ Sehe für die geschichtlichen Verhältnisse: BIBÓ István: *Válogatott tanulmányok I-IV.*, Band II., 1945-49. *A magyar demokrácia válsága, A demokrácia értelmezése és a forradalom szükségessége körüli zavar*, <http://mek.niif.hu>; sehe noch für die Rechtsregelung: BENKŐ – DOMÉ – HEGEDÜS – NAGY – VERES: *Szövetkezeti jog*. Budapest, 1988, Tankönyvkiadó; sehe noch darauf: FARKAS Tamás – BECZ Miklós – FEKETE József – KOSZORU István – PÁL József – PETROVAI György – PRUGBERGER Tamás – RÉTI Mária – SZÉP György – ZSOHÁR András: *A szövetkezetek szabályozása Magyarországon*. Budapest, 2009, Dodi-2000 Bt.

¹⁴ BEREND T. Iván: *A szocialista gazdaság fejlődése Magyarországon*. Budapest, 1974, Kossuth Könyvkiadó, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, sehe wie oben.

¹⁵ BOBVOS Pál: A szövetkezeti részjegytőke jogi természete. In: VASS János (szerk.): *Tanulmányok Dr. Domé Mária egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Bibliotheca Iuridica az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar tudományos kiadványai Libri Amicorum 9., Budapest, 2003, Dunamix Kft. Es lohnt sich zu bemerken, dass in dieser Entwicklungsperiode die Finanzierungsfrage im Mittelpunkt stand, insbesondere in der Landwirtschaft. Man musste in Betracht nehmen die internationale Praxis. Sehe darauf: CSÁK Csilla: Az agrárfinanszírozás intézményrendszerének nemzetközi modelljei. *Szövetkezés*, 2001/2, S. 38-54.; sehe noch in diesem Bereich: TANKA Endre: Agrárfinanszírozás a fejlett piacgazdaságokban. *Agrárgazdasági Tanulmányok*, Budapest, 1998/15.

¹⁶ Nr. II. von 1992 'über das Inkrafttreten des Gesetzes Nr. I. 1992 über die Genossenschaft und über die provisorischen Regeln'.

¹⁷ Gesetz Nr. 141 von 2000 über 'die neue Genossenschaft'.

¹⁸ Die Vollversammlung der Vereinten Nationen hat mit der Resolution vom 18. Dezember 2009

¹⁹ IHRIG Károly: *Szövetkezetek a közgazdaságban*. Budapest, 1937, I. Kecskeméti Nyomda és Hírlapkiadó Rt.; lásd tovább az üzemkiegészítés elvére LUTZ, Klaus Josef: *Szövetkezeti üzemgazdaságtan*. 2010, különösen: 9. p., <http://www.wzw.tum.de/lutz/uploads/media/Teil3.pdf>, 2011. december 20.

²⁰ V.ö. KUNCZ Ödön: *A szövetkezeti visszatérítés, mint jogi probléma – Küzdelem a gazdasági jogért*. Op.cit. 474. p.

²¹ V.ö. NAGY Ferenc: *A szövetkezetek alapelve című Akadémiai székszöveg értékelése*. Op. cit. 23. p.; FASSBENDER: F. W. Raiffeisen, Berlin, 1902, 274. p., különösen 8. pont: „Ob größere Geschäftsanteile einzuführen, hängt von den wirtschaftlichen Verhältnissen ab. Werden solche aber eingeführt, so dürfen auf die Geschäftsanteile keine höheren Dividenden an die Mitglieder verteilt werden, als die Genossenschaft von den letzteren für Darlehen erhält. Soll eine weitere Gewinnverteilung eintreten, so darf dieselbe nur erfolgen im Verhältnis zur Beteiligung der Mitglieder an der Erfüllung des Genossenschaftszwecks, also als Rückvergütung von Zinsen auf Darlehen oder Rückvergütung auf den Kaufpreis von Bezügen, Nachzahlung auf Lieferung von abgesetzten Waren etc. je nach der Art der Genossenschaft.”

²² Neudörfer által a következő példa került felhozásra: „Ha mezőgazdák tejgazdasági szövetkezetben tömörülnek, akkor ezt azzal a szándékkal teszik, hogy ezzel az egyesüléssel hozzáférhetővé váljanak a tejgazdasági üzem technikai eszközei, amelyek általában az egyes gazdák számára nem elérhetők. Tejtermékeiket a szövetkezetnek szállítják le, mivel saját maguk nem rendelkeznek azokkal a centrifugákkal, gépi berendezésekkel, hűtő vagy tárolótérrel, amellyel a szövetkezet rendelkezik, vagy mert nem kívánnak foglalkozni a tej ugyancsak körülményes, városban történő szállításával.” NEUDÖRFER: *Op. cit.*

²³ Következő példaként és alapkonzklúzióként a következők nyertek megfogalmazást: „Mialatt egy banknál a hitelfelvevők a vállalkozással semmilyen formában nem vesznek részt, addig pl. egy hitelszövetkezet esetében a hitelfelvevők maguk a tagok. A szövetkezeti intézményhasználatának módjában is éles eltér a szövetkezet más társasági vállalkozói formáktól. Mindenekelőtt jellemező a szövetkezetre az a körülmény, hogy nem a tőketársaságokhoz hasonlóan a saját hasznára,

(A/RES/64/136) das Jahr 2012 zum genossenschaftlichen Ehrenjahr erklärt. Es lohnt sich hier einen Teil der Resolution zu zitieren: „Recalling Economic and Social Council resolution 1980/67 of 25 July 1980 on international years and anniversaries, 1. Takes note of the report of the Secretary-General; 12. Proclaims the year 2012 the International Year of Cooperatives”; Sehe auf den vollen Text der Resolution: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/469/99/PDF/N0946999.pdf?OpenElement> 20. Dez. 2011.

¹⁹ IHRIG Károly: *Szövetkezetek a közgazdaságban*. Budapest, 1937, I. Kecskeméti Nyomda és Hírlapkiadó Rt.; hierbei muss es bemerkt werden, dass diese Monographie die Grundlage der internationalen Genossenschaftstheorie und –regelungen – bezüglich des Wirtschaftsinhalts der Genossenschaften bildet. Es ist nötig über die komplexe Auffassung von Ihrig die folgenden zu bemerken: Das wirtschaftliche Wesen der Genossenschaft wird durch das Prinzip der Betriebsergänzung zum Ausdruck gebracht, wonach die Genossenschaft zugunsten der Mitglieder funktioniert, also sie hat kein von der Wirtschaft der Mitglieder getrenntes Ziel, sondern eher verbindet die Mitglieder so, dass sie ihre Autonomie behalten können, anders gesagt die Genossenschaft vereint die Mitglieder in einem gemeinsamen Betrieb. Es ist noch bedeutend die folgenden zu klären: Es bedeutet nämlich das, dass die Genossenschaft in ihrem Funktionskreis im Allgemeinen solche wirtschaftliche Funktion entfaltet, die in der Mitgliedswirtschaft auch entfalten werden könnte, wenn das Mitglied diese Tätigkeit von wirtschaftlicher Seite günstig organisieren könnte. Daraus folgt, dass eine Genossenschaft wirklich dann erfolgreich ist, wenn die Zahl der zur Genossenschaft gehörenden Mitgliedswirtschaften je mehr größer ist. Sehe noch für das Prinzip der Betriebsergänzung: LUTZ, Klaus Josef: *Szövetkezeti üzemgazdaságtan*. 2010, insbesondere: S. 9., <http://www.wzw.tum.de/lutz/uploads/media/Teil3.pdf>, 2011. december 20.

²⁰ Vgl. dazu KUNCZ Ödön: *A szövetkezeti visszatérítés, mint jogi probléma – Küzdelem a gazdasági jogért*. Op.cit. S. 474.

²¹ NAGY Ferenc: *A szövetkezetek alapelve című*

hanem kizárólag tagsága javára működik. A szövetkezet közhasznú, miközben tagjai számára olyan valamit nyújt, amit szövetkezeti összefogás nélkül magának a tagságnak kellene nyújtania. Ebből a célból az egyes tagok jobb iparűzésük vagy gazdálkodásuk érdekében bizonyos gazdasági feladatokat a szövetkezetre ruháznak át, melyeket eddig maguk láttak el. Az a mezőgazda, aki értékesítési szövetkezetbe lép be ezt azért teszi, hogy mentesüljön az idő és energia, valamint a költségáfordítás alól, hogy tej-, gyümölcs-, zöldségtermékeit stb. maga tudja a piacra vinni. Inkább leadja termékét a szövetkezetnek, amely gondoskodik számára az értékesítés felől. Hasonló módon veszi le az egyes tagok válláról a számukra szükséges árucikkek megvásárlásának terhet a beszerzési szövetkezet úgy, hogy azok a megfelelő eladó felkeresése és a vele való tárgyalás alól mentesülnek. Az olyan termelőszövetkezetek, amelyek a mezőgazdasági termékeket, azok eladása előtt feldolgozzák (a tejet vajjá és sajtá, a szőlőt borra stb. dolgozzák fel) vagy más szokásos módon kezelik (gabonatisztítás-, válogatás, ennek megfelelő tárolás) ezeket a feladatokat is vállalják tagjaik helyett, akik gazdálkodását ily módon teszik teljessé. A szövetkezet gazdasági fölénye az általános árueelosztás során a hasztalan közvetítői láncszemek kiiktatásában nyilvánul meg. A kisüzem helyébe lényegében célszerűbben működő nagyüzemet helyezi, és az összes elért nyereséget ügyfeleinek, a vállalat működtetőinek juttatja.”

²⁴ NAGY Ferenc: *A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló törvény magyarázata*. Op. cit. 53-59. p.; lásd továbbá RÉTI Mária: A kereskedelmi társaságok felelősségi szabályairól. *Magyar Jog*, 2005/2, 79-90. p.

²⁵ ROELANTS, Bruno: Munkavállalói szövetkezetek. *Szövetkezés*, 1999/2, 130-139. p.; lásd továbbá erre: SHIMAMURA, Hiroshi: A japán munkaszövetkezeti szövetség rövid története. *Szövetkezés*, 1999/1, 102-105. p.; RÉTI Mária: A szövetkezetekről, mint a szociális gazdaság legmeghatározóbb tényezőiről. In: BOBVOŠ Pál (szerk.): *Reformator iuris cooperandi*. Szeged, 2009, Pólay Elemér Alapítvány, 465-485. p.

²⁶ Ezen a területen fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a francia szövetkezeti jog az agrárszövetkezetekre már 1972-ben sui generis törvényt tartalmazott. A törvény 'a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről' 1972. június 17-én lépett

Akadémiai székfoglaló értekezés. Op. cit. S. 23.; FASSBENDER: F. W. Raiffeisen, Berlin, 1902, S. 274., insbesondere der 8. Punkt auf dieser Seite: „Ob größere Geschäftsanteile einzuführen, hängt von den wirtschaftlichen Verhältnissen ab. Werden solche aber eingeführt, so dürfen auf die Geschäftsanteile keine höheren Dividenden an die Mitglieder verteilt werden, als die Genossenschaft von den letzteren für Darlehen erhält. Soll eine weitere Gewinnverteilung eintreten, so darf dieselbe nur erfolgen im Verhältnisse zur Beteiligung der Mitglieder an der Erfüllung des Genossenschaftszwecks, also als Rückvergütung von Zinsen auf Darlehen oder Rückvergütung auf den Kaufpreis von Bezügen, Nachzahlung auf Lieferung von abgesetzten Waren etc. je nach der Art der Genossenschaft.”

²² Neudörfer nahm den folgenden Beispiel auf: „Wenn sich Landwirte zu einer Molkereigenossenschaft vereinigen, so tun sie dies in der absicht, sich durch diese Vereinigung die Technik des Molkereibetriebes, die dem einzelnen Landwirte in der Regel unzugänglich ist, zugänglich zu machen. Sie liefern ihre Milch an die Genossenschaft, weil sie selbst entweder nicht über die Zentrifugen, die maschinellen Einrichtungen, Kühl- oder Lagerräume verfügen, die die Genossenschaft besitzt, oder weil sie sich selbst nicht mit dem umständlichen Transport der Milch in die Stadt befassen wollen.” NEUDÖRFER: Op. cit.

²³ Als folgender Beispiel und Hauptkonklusion erwähnte Neudörfer dass, „Während bei einer Bank die Kreditnehmer in keinem Beteiligungsverhältnisse zur Unternehmung stehen, sind z. B. bei einer Kreditgenossenschaft die Vorschußnehmer deren Mitglieder. Auch in der Art der Benutzung der genossenschaftlichen Einrichtung unterscheidet sich die genossenschaft scharf von anderen gesellschaftlichen Unternehmungsformen. Bezeichnend für die genossenschaft ist vor allem der Umstand, dass sie nicht, wie die Kapitalgesellschaften um ihrer selbst willen, sondern ausschließlich zum Nutzen ihrer Mitglieder besteht. Die Genossenschaft ist gemeinnützig, indem sie für ihre Mitglieder Leistungen vollbringt, die ohne den genossenschaftlichen Zusammenschluss von den Mitgliedern selbst geschaffen werden müssten. Zu diesem Zwecke überträgt das einzelne Mitglied gewisse wirtschaftliche Aufgaben, die es bisher

hatályba. Lásd a francia relációra: DÁVID Csaba: Szövetkezés a francia élelmiszer-gazdaságban. *Szövetkezés*, 1998/1, 123. p.

²⁷ RÉTI Mária: *Szövetkezeti jog*. Budapest, 2010, ELTE Eötvös Kiadó.

²⁸ <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/geng/gesamt.pdf>, 2011. december 20.

²⁹ Lásd: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1435:20030821:HU:PDF>, 2011. december 20. Ehhez a rendelethez kiegészítésként irányadó az Európai Unió Tanácsának Európai Szövetkezet Statútumának a munkavállalói részvétel vonatkozásában történő kiegészítéséről szóló 2003/72/EK irányelve (2003. július 22.).

³⁰ Ebben a körben érdemes megjegyezni, hogy egyes európai országok a szociális szövetkezetre önálló törvényt alkottak. Olaszországban a szociális szövetkezeteket az 1991. évi nov. 8. 381. számú *‘Les coopératives sociales’* törvény szabályozza. <http://www.handylex.org/stato/1081191.shtml>, 2011. december 20. Franciaországban a szociális szövetkezetekre a következő törvény az irányadó: *‘Société Coopérative d’Intérêt Collectif’*, amit 2001. július 17-én bocsátottak ki. <http://scic.coop/statut/juridique.htm>, 2011. december 20.

³¹ A szövetkezetről szóló 2006. évi X. törvény 14. §-a szerint az alapszabály a szövetkezet szervezetének, működésének és gazdálkodásának alapokmánya. Az alapszabálynak tartalmaznia kell: (a) a szövetkezet célját; (b) a szövetkezet cégnevét, székhelyét, főtevékenységét, továbbá azokat a tevékenységeket, amelyek végzéséhez hatósági engedélyre van szükség; (c) a részjegy névértékét, az egy tag által jegyezhető részjegyek számát, a részjegytőke alapításkori nagyságát; (d) a tagok jogait és kötelezettségeit, valamint – iskolaszövetkezet esetében – az oktatási intézmény tag és a szövetkezet kapcsolatát; (e) a tagok által biztosítandó részjegy névértékének megfelelő vagyoni hozzájárulást, rendelkezésre bocsátásának módját és idejét; (f) a szövetkezet szervezetét; (g) a közösségi alapra vonatkozó szabályokat; (h) a közgyűlés hatáskörét, összehívásának módját, a szavazati jog gyakorlásának feltételeit és módját; (i) az igazgatóság létszámát, hatáskörét, az első igazgatóság elnökének és tagjainak nevét és lakóhelyét (ügyvezető elnök választása esetén a nevét és lakóhelyét); (j) az első felügyelő bizottság

selbst erledigt hat, zum Nutzen seines Erwerbes oder seiner Wirtschaft auf die Genossenschaft. Der Landwirt, der sich an eine Verwertungsgenossenschaft anschließt, tut dies, um des Zeit- und Müheaufwandes, der Kosten und der Gefahr überhoben zu sein, seine Milch, sein Obst, sein Gemüse usw. selbst auf den Markt zu bringen. Er liefert vielmehr seine Erzeugnisse an die Genossenschaft ab, die den Verkauf für ihn besorgt. In gleicher Weise nimmt die Bezugsgenossenschaft dem einzelnen Mitgliede den Einkauf der für ihn erforderlichen Bedarfsartikel ab, so dass ihm die Mühe des Aufsuchens eines geeigneten Verkäufers und der Verhandlungen mit demselben erspart werden. Landwirtschaftliche Produktivgenossenschaften, welche landwirtschaftliche Erzeugnisse vor ihrer Veräußerung einer Bearbeitung unterziehen (Milch zu Butter und Käse, Trauben zu Wein usw. verarbeiten) oder sonst pfeglich behandeln (Getreide reinigen, sortieren, entsprechend aufbewahren), übernehmen auch diese Aufgabe für ihre Mitglieder, deren Wirtschaft sie somit ergänzen. Die wirtschaftliche Überlegenheit der Genossenschaft besteht in der Ausschaltung unnützer Zwischenglieder aus der allgemeinen Güterverteilung. Diese Ausschaltung macht die Mitglieder frei und unabhängig von dritter Seite, sie stärkt durch die Beseitigung eines die Waren verteuernenden Zwischengliedes die Einnahmen der Erwerbswirtschaft oder verringert die Ausgaben der Hauswirtschaft. Sie setzt ferner an Stelle des kleinen Betriebes den an und für sich zweckmäßiger arbeitenden Großbetrieb und wendet alle erzielten Gewinne ihren Kunden als Träger des Unternehmens zu.”

²⁴ NAGY Ferenc: *A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló törvény magyarázata*. Op. cit. S. 53-59. Sehe noch darauf: RÉTI Mária: A kereskedelmi társaságok felelősségi szabályairól. *Magyar Jog*, 2005/2, S. 79-90.

²⁵ ROELANTS, Bruno: Munkavállalói szövetkezetek. *Szövetkezés*, 1999/2, S. 130-139.; sehe noch darauf SHIMAMURA, Hiroshi: A japán munkaszövetkezeti szövetség rövid története. *Szövetkezés*, 1999/1, S. 102-105.; sehe noch in diesem Bereich RÉTI Mária: A szövetkezetekről, mint a szociális gazdaság legmeghatározóbb tényezőiről. In: BOBVOS Pál (szerk.): *Reformator*

elnökének és tagjainak nevét és lakóhelyét; (k) a szövetkezet működésének időtartamát, ha határozott időre alapítják; (l) a kilépés bejelentésének feltételeit; (m) a volt taggal (örökösével, jogutódával) való elszámolás szabályait; (n) a szövetkezet képviselőjének és cégjegyzésének módját; (o) a tagfelvétel és kizárás szabályait; (p) a pótbefizetés és a tagi kölcsön feltételeit; (q) a befektető tagra vonatkozó szabályokat; (r) a szövetkezet és a tag gazdasági együttműködésére vonatkozó feltételeket; (s) mindazt, amit e törvény kötelezően előír.

³² Szvt. 54. § „A szövetkezet vesztességének rendezése érdekében – ha az alapszabály így rendelkezik – a tagok vagyoni hozzájárulásuk arányában pótbefizetésre kötelezhetők. Pótbefizetés elrendelésére évente legfeljebb egy alkalommal kerülhet sor, mértéke alkalmanként nem haladhatja meg a vagyoni hozzájárulás harminc százalékát. A pótbefizetés a szövetkezet lekötött tartalékát növeli. A vesztesség pótlásához nem szükséges pótbefizetéseket a tagok részére vissza kell fizetni; a visszafizetésre csak a vagyoni hozzájárulás teljes befizetése után kerülhet sor. Ha a tag a pótbefizetési kötelezettségét a közgyűlés által megjelölt időpontig nem teljesíti, a tagsági jogviszonya megszűnik.”

³³ Szvt. 71. §.

³⁴ A törvény rendelkezései mellett a közösségi alapot Magyarországon a 124/2006. Kormányrendelet szabályozza.

³⁵ A közgyűlés hatáskörébe tartozik: (a) az alapszabály módosítása; (b) az igazgatóság elnökének és tagjainak (ügyvezető elnökének), valamint a felügyelő bizottság elnökének és tagjainak megválasztása, visszahívása, tiszteletdíjuk megállapítása; (c) a könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása; (d) a szövetkezeti vagyon egy részének közösségi alappá történő minősítése, valamint döntés a közösségi alap felhasználásának főbb elveiről; (e) a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadása, döntés az adózott eredmény felhasználásáról; (f) az alapszabályban meghatározott esetekben a tag kizárása, illetőleg a tagot kizáró határozat felülvizsgálata; (g) döntés a szövetkezet vezető tisztségviselője elleni kártérítési per megindításáról; (h) döntés szövetkezeti szövetségbe történő belépésről, illetőleg az abból történő kilépésről; (i)

iuris cooperandi. Szeged, 2009, Pólay Elemér Alapítvány, S. 465-485.

²⁶ In diesem Bereich muss man die Aufmerksamkeit darauf richten, dass das französische Genossenschaftsrecht für die Agrargenossenschaften schon im Jahre 1972 sui generis Gesetz enthielt. Das Gesetz über „die landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaften“ trat genau am 17. Juni 1972 in Kraft. Sehe auf die französische Relation: DÁVID Csaba: Szövetkezés a francia élelmiszer-gazdaságban. *Szövetkezés*, 1998/1, S. 123.

²⁷ RÉTI Mária: *Szövetkezeti jog*. Budapest, 2010, ELTE Eötvös Kiadó.

²⁸ <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/geng/gesamt.pdf>, 20. Dez. 2011.

²⁹ Siehe: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1435:20030821:HU:PDF>, 20. Dez. 2011. Zu dieser Verordnung dient als Ergänzung die Richtlinie 2003/72/EG des Rates vom 22. Juli 2003 'zur Ergänzung des Statuts der Europäischen Genossenschaft hinsichtlich der Beteiligung der Arbeitnehmer'.

³⁰ In diesem Bereich lohnt es sich zu bemerken, dass in einigen europäischen Ländern, z. B. in Italien und in Frankreich für die Sozialgenossenschaft eigenständiges Gesetz gilt. In Italien regelt die Sozialgenossenschaften das Gesetz 'Les coopératives sociales' Nr. 381. 8. Nov. 1991, <http://www.handylex.org/stato/1081191.shtml>, 20. Dez. 2011. In Frankreich regelt die Sozialgenossenschaften das Gesetz 'Société Coopérative d'Intérêt Collectif', das am 17. Juli 2001 erlassen wurde. <http://scic.coop/statut-juridique.htm>, 20. Dez. 2011.

³¹ Gemäß § 14 des Gesetzes Nr. X von 2006 „über die Genossenschaft“ (im Weiteren: GenG) ist die Satzung das Grunddokument für die Organisation, Tätigkeit und Wirtschaftsführung der Genossenschaft. Die Satzung muss folgende Momente enthalten: (a) den Zweck der Genossenschaft; (b) den Firmennamen, den Sitz und die Haupttätigkeit der Genossenschaft sowie all die Tätigkeiten, zu deren Verrichtung eine behördliche Genehmigung benötigt wird; (c) den

döntés a szövetkezet egyesüléséről, szétválásáról, gazdasági társasággá történő átalakulásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről; (j) döntés a csődeljárás iránti kérelem benyújtásáról, valamint csődegyezség jóváhagyásáról; (k) döntés a szövetkezet felszámolásának kezdeményezéséről, valamint a felszámolási eljárás során kötött egyezség jóváhagyásáról; (l) döntés befektető tagok felvételéről. Ennek során a befektető taggal meg kell állapodni a befektető tagi jogviszony megszűnése esetén az elszámolás időpontjáról és módjáról; (m) döntés pótbefizetés elrendeléséről; (n) a részjegyek névértékének megváltoztatása; (o) a tagsági jogviszony megszüntetése vagy megszűnése esetén a részjegy névértékén felüli összege kifizetése időpontjának megállapítása, amelyet a szövetkezet egyéb kötelezettségeire figyelemmel kell meghatározni, de a tagsági jogviszony megszűnésétől számított 8 évnél nem lehet hosszabb; (p) mindaz, amit törvény vagy alapszabály a közgyűlés hatáskörébe utal.

³⁶ Konkrétan: 72-73. §.

³⁷ Konkrétan: 74-90. §.

³⁸ Konkrétan: 91-94. §.

³⁹ Konkrétan: Szvt. 95-97. §.

Nennwert der Anteilscheine, die Anzahl der Anteilscheine, die von einem Mitglied gezeichnet werden dürfen, die Höhe des Anteilscheinkapitals bei der Gründung; (d) die Rechte und Pflichten der Mitglieder sowie – bei einer Schulgenossenschaft – die Beziehung der Bildungseinrichtung als Mitglied zur Genossenschaft; (e) die dem Nennwert der durch die Mitglieder zu sichernden Anteilscheine entsprechende Vermögenseinlage bzw. die Art und Weise sowie den Zeitpunkt ihrer Bereitstellung; (f) die Organisation der Genossenschaft; (g) die Vorschriften zum Gemeinschaftsfonds; (h) die sachliche Zuständigkeit sowie die Art der Einberufung der Generalversammlung bzw. die Bedingungen und die Art der Ausübung des Stimmrechts; (i) die Stärke und die sachliche Zuständigkeit des Vorstandes, den Namen und den Wohnsitz des Vorsitzenden und der Mitglieder des ersten Vorstandes (bzw. bei der Wahl eines Geschäftsführenden Vorsitzenden dessen Namen und Wohnsitz); (j) den Namen und den Wohnsitz des Vorsitzenden und der Mitglieder des ersten Aufsichtsrates; (k) die Dauer der Tätigkeit der Genossenschaft, wenn sie für eine begrenzte Zeit gegründet wird; (l) die Bedingungen für die Anmeldung des Austritts; (m) die Regeln der Abrechnung mit einem ehemaligen Mitglied (dessen Erben bzw. Rechtsnachfolger); (n) die Art und Weise der Vertretung und Firmenzeichnung der Genossenschaft; (o) die Regeln der Aufnahme und des Ausschlusses eines Mitglieds; (p) die Bedingungen für Nachschüsse und Mitgliederdarlehen; (q) die auf investierende Mitglieder bezogenen Vorschriften; (r) die Bedingungen für die wirtschaftliche Zusammenarbeit der Genossenschaft und des Mitglieds; (s) all das, was dieses Gesetz verbindlich vorschreibt.

³² § 54 GenG: „Die Mitglieder können - sofern die Satzung es so verfügt - zur Begleichung von Verlusten der Genossenschaft im Verhältnis ihrer Vermögenseinlage zu Nachschüssen verpflichtet werden.

Die Anordnung von Nachschüssen darf jährlich höchstens einmal erfolgen, wobei ihre Höhe bei einer Gelegenheit dreißig Prozent der Vermögenseinlage nicht übersteigen darf. Die

Nachschüsse erhöhen die gebundene Rücklage der Genossenschaft. Zur Ergänzung der Verluste nicht notwendige Nachschüsse sind an die Mitglieder zurückzuzahlen, wobei die Rückzahlung nur nach vollständiger Einzahlung der Vermögenseinlage erfolgen kann. Wenn das Mitglied seine Nachschusspflicht bis zu dem durch die Generalversammlung angegebenen Zeitpunkt nicht erfüllt, erlischt sein Mitgliedsverhältnis.”

³³ § 71 GenG.

³⁴ Neben den gesetzlichen Bestimmungen bezüglich des Gemeinschaftsfonds regelt in Ungarn der Regierungsbeschluss 124/2006 den Gemeinschaftsfond.

³⁵ In die sachliche Zuständigkeit der Generalversammlung fällt: (a) die Änderung der Satzung; (b) die Bestellung und Abberufung des Vorsitzenden und der Mitglieder des Vorstandes (des Geschäftsführenden Vorsitzenden) sowie des Vorsitzenden und der Mitglieder des Aufsichtsrates bzw. die Festlegung ihrer Besoldung; (c) die Bestellung und Abberufung des Wirtschaftsprüfers bzw. die Festlegung seiner Vergütung; (d) die Einstufung eines Teils des Genossenschaftsvermögens als Gemeinschaftsfonds sowie eine Entscheidung über die wichtigsten Grundsätze der Verwendung des Gemeinschaftsfonds; (e) die Annahme des Abschlusses laut Rechnungslegungsgesetz bzw. eine Entscheidung über die Verwendung des versteuerten Ergebnisses; (f) in den in der Satzung festgelegten Fällen der Ausschluss des Mitglieds bzw. die Überprüfung des Beschlusses zum Ausschluss des Mitglieds; (g) eine Entscheidung über die Einleitung eines Schadenersatzprozesses gegen einen leitenden Repräsentanten der Genossenschaft; (h) eine Entscheidung über den Beitritt zum Genossenschaftsverband bzw. über den Austritt aus diesem; (i) eine Entscheidung über die Verschmelzung bzw. Spaltung der Genossenschaft, ihre Umwandlung in eine Wirtschaftsorganisation sowie ihre Auflösung ohne Rechtsnachfolger; (j) eine Entscheidung über die Einreichung eines Antrags auf ein Vergleichsverfahren sowie die Bestätigung eines Vergleichsabschlusses; (k) eine Entscheidung über die Anregung des Konkurses der Genossenschaft sowie die Bestätigung eines im Konkursverfahren

abgeschlossenen Vergleichs; (l) eine Entscheidung über die Aufnahme von investierenden Mitgliedern. Dabei muss mit dem investierenden Mitglied der Zeitpunkt sowie die Art und Weise der Abrechnung im Falle der Auflösung des Rechtsverhältnisses als investierendes Mitglied vereinbart werden; (m) eine Entscheidung über die Anordnung von Nachschüssen; (n) die Änderung des Nennwertes der Anteilscheine; (o) im Falle der Beendigung oder Auflösung des Mitgliedsverhältnisses die Festlegung des Zeitpunktes der Auszahlung der Summe des Anteilscheins über dem Nennwert, der von der Genossenschaft unter Berücksichtigung ihrer sonstigen Verbindlichkeiten zu bestimmen ist, wobei der Zeitraum nicht mehr als acht Jahre nach der Auflösung des Mitgliedsverhältnisses betragen darf; (p) all das, was ein Gesetz oder die Satzung in die sachliche Zuständigkeit der Generalversammlung verweist.

³⁶ §§ 72-72 GenG.

³⁷ §§ 74-90 GenG.

³⁸ genau: §§ 91-94. GenG.

³⁹ genau: §§ 95-97. GenG.

